

DEPARTAMENTO	Debuxo	
MATERIA OU ÁMBITO	Fundamentos da arte	
CURSO E GRUPOS	1º BAC	
PROFESORADO	M ^a Jesús Labarta Madriñán	
LIBRO DE TEXTO	no	
	Ano de implantación	

Índice

Renovar co cursor no índice e premendo F9 (actualizar campos)

1.	Introdución e contextualización	3
2.	Contribución ao desenvolvemento das competencias clave	3
3.	Concreción, de ser o caso, dos obxectivos para o curso	8
4.	Concreción de cada estándar de aprendizaxe avaliable:	14
5.	Concrecións metodolóxicas	33
6.	Materiais e recursos didácticos que se vaian utilizar	34
7.	Criterios sobre a avaliación, cualificación e promoción	35
7.1	Criterios de avaliación	35
7.2	Criterios de cualificación	37
7.3	Criterios de promoción	39
8.	Indicadores de logro para avaliar o proceso do ensino e a práctica docente	39
9.	Organización das actividades de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes	41
10.	Deseño da avaliación inicial e medidas individuais ou colectivas que se poidan adoptar como consecuencia dos seus resultados	41
11.	Medidas de atención á diversidade	41
12.	Concreción dos elementos transversais que se traballarán no curso que corresponda	42
13.	Actividades complementarias e extraescolares	44
14.	Mecanismos de revisión, avaliación e modificación das programacións didácticas en relación cos resultados académicos e procesos de mellora	44

1. Introducción e contextualización

Introdución xeral

Marco legal anterior:

A Lei orgánica 8/2013, no capítulo III determina que se entende por currículo o conxunto de obxectivos, competencias, contidos, criterios de avaliación, estándares e resultados de aprendizaxe avaliábeis de cada unha das ensinanzas e etapas educativas reguladas pola citada Lei. O Real decreto 1105/2014, de 26 de decembro, establece o currículo básico da Educación Secundaria Obrigatoria e do Bacharelato. O Decreto 86/2015, do 25 de xuño, establece o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia.

Segundo a Lei 8/2013, corresponde ao Goberno o deseño básico, en relación cos obxectivos, competencias, contidos e criterios de avaliación, estándares e resultados de aprendizaxe avaliábeis, co fin de asegurar unha formación común e o carácter oficial e a validez en todo o territorio nacional das titulacións ás que se refire esta Lei Orgánica. Non obstante, dentro dos límites establecidos polas Administracións, os centros docentes desenvolverán e complementarán, no seu caso, o currículo e as medidas de atención á diversidade establecidas polas Administracións educativas, adaptándoos ás características do alumnado e á súa realidade educativa co fin de atender a todo o alumnado.

De acordo co artigo 24 do RD 1105/2014, o Bacharelato ten como finalidade proporcionar ao alumnado formación, madurez intelectual e humana, coñecementos e habilidades que lles permitan desenvolver funcións sociais e incorporarse á vida activa con responsabilidade e competencia. Así mesmo, capacitará ao alumnado para acceder á educación superior.

A esta normativa de carácter xeral engádese este ano a emanada en relación coa pandemia da COVID 19:

A) A Orde 3,5/2020, do 22 de abril, do Ministerio de Educación e Formación Profesional, pola que se establecen o marco e as directrices de actuación para o terceiro trimestre do curso 2019/2020 e o inicio do curso 2020/2021, determina que as administracións educativas poderán autorizar para todo ou parte do curso 2020/2021 unha organización curricular excepcional, que garanta a consolidación, adquisición, reforzo ou apoio das aprendizaxes afectadas pola situación do terceiro trimestre do presente curso, por parte de todo o alumnado.

B) As Instrucións do 27 de abril de 2020, da Dirección Xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa para o desenvolvemento do terceiro trimestre do curso académico 2019/2020, nos centros docentes da Comunidade Autónoma de Galicia, que determinan as liñas para a preparación do curso 2020/2021 co obxecto de que os centros e o profesorado organicen plans de recuperación e adaptación do currículo e das actividades educativas para o curso 2020/2021, coa finalidade de permitir o avance de todo o alumnado e especialmente do que ten mais dificultades.

C) A Orde EFP/5,1/2020, do 20 de xuño, pola que se publican acordos da Conferencia Sectorial de Educación, para o inicio e o desenvolvemento do curso 2020/2021 establece que as administracións educativas adoptaran as medidas que correspondan para dar resposta a posibles alteracións das actividades lectivas presenciais.

D) Protocolo de Adaptación ao Contexto da COVID 19 nos centros de ensino non universitario de Galicia para o curso 2020/2021, establece as medidas preventivas, colectivas e individuais, que deben adoptarse no inicio do desenvolvemento do curso escolar 2020/2021, tanto polo persoal do cente e non docente como polo alumnado e as súas familias, co obxectivo de protexer e previr no máximo posible o risco de contaxio por COVID-19.

E) As Instrucións do 30 de xullo 2020, da Dirección Xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa, en relación ás medidas educativas que se deben adoptar no curso académico 2020/2021, nos centros docentes da Comunidade Autónoma de Galicia nos que se imparten as ensinanzas da educación infantil, da educación primaria, da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato.

En consecuencia, ademais dos aspectos habituais, ás programacións didácticas terán en conta as aprendizaxes

Introdución xeral

imprescindibles que non se adquiriron no curso 2019-2020 e a posibilidade de que se produza a necesidade de alternar períodos de docencia presencial, con outros telemáticos ou ben a implantación do ensino semipresencial.

Curso 2020-2021

A Lei Orgánica 3/2020, de decembro, pola que se modifica a Lei Orgánica 2/2006, de 3 de maio, de Educación, deroga a Lei Orgánica 8/2013 e prescinde dos estándares de aprendizaxe como elemento prescriptivo do currículo (art. 6 bis). Con todo, a Disposición transitoria segunda bis da devandita Lei Orgánica 3/2020 indica que estes estándares de aprendizaxe avaliábeles terán carácter orientativo ata a implantación das modificacións introducidas no currículo, na organización e nos obxectivos de EP, ESO e BAC.

Segundo o calendario de implantación da Lei Orgánica 3/2020, a introdución dos novos currículos comezará o curso 2022-2023; polo tanto, con excepción do carácter orientativo dos estándares de aprendizaxe, seguen vixentes o Real decreto 1105/2014, de 26 de decembro, que establece o currículo básico da Educación Secundaria Obrigatoria e do Bacharelato e máis o Decreto 86/2015, do 25 de xuño, que establece o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia. A esta normativa curricular engádese este ano o Protocolo de Adaptación ao Contexto da COVID 19 nos centros de ensino non universitario de Galicia para o curso 2021/2022 e máis a Resolución do 10 de setembro de 2021, da Secretaría Xeral de Educación e Formación Profesional, pola que se ditan instrucións para a adopción de medidas organizativas nos centros educativos como consecuencia da pandemia da COVID-19.

A Lei Orgánica 3/2020, do 29 de decembro, pola que se modifica a Lei Orgánica 2/2006, do 3 de maio, de Educación (LOMLOE), derogou a LOMCE e introduciu importantes modificacións na LOE lei vixente desde 2006.

Na devandita Lei, que entrou en vigor o 19 de xaneiro de 2021, establécese un calendario de implantación das distintas modificacións . Polo que respecta ás modificacións relativas ao currículo, organización e obxectivos da ESO e o Bacharelato non se implementarán ata o curso 2022-2023 para os cursos de 1º e 3º de ESO e 1º de BAC, e o curso 2023-2024 para 2º e 4º de ESO e 2º de BAC.

Por conseguinte, no curso 2021-2022 continuaremos coa Lei orgánica 8/2013, a cal no capítulo III determina que se entende por currículo ou conxunto de obxectivos, competencias, contidos, criterios de avaliación, estándares e resultados de aprendizaxe avaliábeles de cada unha das ensinanzas e etapas educativas reguladas pola citada Lei.

No presente curso, introducíranse os cambios que afectan as condicións de acceso aos distintos ensinamentos, avaliación e condicións de cada etapa, condicións de titulación da ESO, FPB e Bacharelato.

Unicamente sinalar que para a obtención do título de bacharelato será necesaria a avaliación positiva en todas as materias e regularase a posibilidade de titular, excepcionalmente e en determinadas condicións, cunha materia suspensa.

Esta programación ten como base normativa a:

- Lei Orgánica 2/2006, do 3 de maio, de Educación (LOE), modificada parcialmente pola Lei Orgánica 8/2013, do 9 de decembro, para a mellora da calidade educativa (LOMCE).
- Real Decreto 1105/2014, do 26 de decembro, polo que se establece o currículo básico da Educación

Introdución xeral

Secundaria Obrigatoria e do Bacharelato (BOE do 3 de xaneiro de 2015).

- Orde ECD/65/2015, do 21 de xaneiro, pola que se describen as relacións entre as competencias, os contidos e os criterios de avaliación da educación primaria, a educación secundaria obrigatoria e o bacharelato (BOE do 29).
- Decreto 86/2015, do 25 de xuño, polo que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia (DOG do 29). No caso das programacións didácticas de Educación Primaria, Decreto 105/2014, do 4 de setembro, polo que se establece o currículo da educación primaria na Comunidade Autónoma de Galicia (DOG do 9).
- Orde do 15 de xullo de 2015 pola que se establece a relación de materias de libre configuración autonómica de elección para os centros docentes nas etapas de educación secundaria obrigatoria e bacharelato, e se regula o seu currículo e a súa oferta (DOG do 21).
- Resolución do 27 de xullo de 2015, da Dirección Xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa, pola que se ditan instrucións no curso académico 2015/16 para a implantación do currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato nos centros docentes da Comunidade Autónoma de Galicia (DOG do 29).

RELEVANCIA E SENTIDO EDUCATIVO DA MATERIA:

Abordar que é a arte e cales son os seus elementos fundamentais é tarefa complexa, con tantos matices e enfoques diferentes, probablemente cada persoa chegue a establecer os seus propios valores acerca do que a creación artística supónlle na súa vida. Aplicando un criterio procedemental, mirar ao pasado serve para valorar o que no seu momento foron as creacións plásticas máis importantes e o que supuxeron na historia creativa dos pobos e culturas que nos precederon. A idea de que é arte foi un concepto cambiante ao longo de toda a historia da humanidade. Desta maneira, coñecendo o anterior, pódese valorar o actual en mellores termos. Facilitar ao alumnado estes coñecementos axuda a mellorar a perspectiva dos estudantes acerca do que se considerou como obra de arte ao longo do tempo, e permite mellorar a súa visión persoal. O obxectivo principal é presentar os obxectos culturais anteriores, valoralos e coñecelos, fundamentándose sobre unha base de coñecementos o máis firme posible, para logo poder establecer as bases da propia idea sobre que é a creación artística.

Pódense sentar bases firmes que nos sirvan de vigía ou fitos desde os que valorar e gozar da beleza artística? Parece razoable e certo que poden presentarse, polo menos, dous cimentos: O primeiro é tentar analizar a idea primixenia que subxace en toda creación plástica. O segundo é a comparación entre os obxectos creados levados á realidade pola pulsión artística. Noutras palabras: Que buscaba o artista e que resultado obtivo? Establecidas estas dúas bases, a partir delas, o alumno pode valorar o creado, saber por que se fixo de determinada maneira e por que o resultado obtido; e, ademais, crear a súa propia opinión acerca de por que a forma artística ten máis valor nun caso ou outros. Leste debe ser o camiño para proceder á avaliación do aprendido. O estudante coñece as creacións artísticas e/ou culturais, identifica a orixe, a idea, o obxectivo para o que foron creadas; e valora por comparación entre unhas obras e outras, a plasmación obtida como obxecto artístico. Desta maneira, os nosos bachareis adquiren unha sólida base histórica, melloran o seu nivel de concepción filosófica do mundo, e finalmente, ao valorar por comparación entre unhas creacións plásticas e outras, adquiren o propio sentido persoal e crítico que a sociedade do futuro require.

Esta concepción da formación artística é a que se pretende con esta materia tan importante na modalidade de Artes do Bacharelato: facilitar ao alumnado coñecementos, racionalmente asumibles, fiables desde un punto de vista de asunción persoal, das creacións artísticas desde a antigüidade ata os nosos días; fomentar a capacidade de análise, xuízo e crítica persoal. Coñecer para xulgar, ese debe ser o camiño. Por tanto queda razoablemente demostrado que a arte debe de coñecerse, identificarse e relacionarse co tempo no que foi creado.

Así pois, deberá ser tarefa do docente tentar harmonizar cronoloxicamente o máximo posible as obras artísticas. Desta maneira a formación facilitada ao alumnado axudarlle a desenvolverse no terreo da creación plástica con maior soltura e confianza. Será tarefa primordial na docencia desta materia que se combinen, polo menos tres

Introdución xeral

parámetros fundamentais: as explicacións sobre a arte a partir da súa orixe como idea, desde o punto de vista formal e en relación á contorna histórica que a envolve. Tendo presente que a base esencial desta materia é de contido plástico, máis que de contido histórico, o desenvolvemento cronolóxico da creación artística deberá ser parte fundamental da organización dos contidos ao longo dos dous anos de impartición. Por esta razón, deberá buscarse nas obras de arte a parte estética que é intemporal en todas elas. Se pensamos, por exemplo, na abstracción figurativa, deberá buscarse a expresión formal deste concepto nas obras artísticas ao longo da historia. Ou aplicado ao concepto de expresionismo, buscando similitudes e diferenzas entre as esculturas rupestres, as gárgolas románicas, a arte precolombino e a escultura das vangardas do século XX, entre outros exemplos posibles.

Fundamentos da arte I deberá de ter unha presenza de contidos teóricos moi importante debido a que facilita ao alumnado a base formativa inicial. É recomendable que se incida máis no primeiro curso nas belas artes tradicionais: arquitectura, pintura e escultura, debido a que son máis afastadas conceptualmente da etapa vital dos estudantes. Xunto a isto, os contidos do primeiro curso terán unha maior importancia cronolóxica nos séculos anteriores ao século XIX. O obxectivo fundamental do alumno non é separar a arte por datos senón entender que, a pesar do paso do tempo, prodúcense expresións parecidas ao longo da cultura da humanidade.

Finalmente debe terse moi en conta que as creacións plásticas actuais teñen no seu maior parte unha presentación "multimedia". Tamén é unha realidade educativa que Internet facilita a obtención dun caudal importante de contidos, xa sexa documentos ou imaxes, con relativamente pouco esforzo de procura. É por tanto unha ferramenta docente imprescindible, tendo sempre en conta que este material necesita ser convenientemente supervisado polo profesor ou profesora. Estas ferramentas permiten, entre outros recursos educativos, utilizar a comparación entre unhas creacións e outras como método sinxelo para analizar correctamente a obra de arte e a súa identificación.

A aula pode ser un lugar importante de debate acerca do que se entende por arte, por correntes artísticas, por importancia duns autores sobre outros. Debe valorarse, ademais de todo o indicado, a importancia do traballo en equipo. Aínda que é certo que determinadas actividades artísticas desenvólvense dentro da creación individual non é menos certo que moitas actividades desenvólvense traballando en coordinación: baste citar a música, a danza, o teatro, o cinema, a televisión. É pertinente por tanto, na medida que sexa posible, que os alumnos exerciten as técnicas e ferramentas do traballo en grupo. Finalmente, posto que todo artista pensa en difundir a súa obra, é pertinente que se acompañen á pura explicación plástica ou estética dunha obra de arte os condicionantes sociais que permiten que leve a cabo. Neste sentido convén relacionar ao artista co sistema que permite que a creación e difusión das súas obras prodúzase: mecenado, actividade empresarial, industrias, clientes, etc.

1. Contribución ao desenvolvemento das competencias clave

Competencias clave do currículo Do bacharelato

Segundo o Real Decreto 1105/2014, do 26 de decembro, polo que se establece o currículo básico da Educación Secundaria Obrigatoria e do Bacharelato, as competencias e elementos transversais do currículo son os seguintes:

Competencias:

1. Comunicación lingüística
2. Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía
3. Competencia dixital
4. Competencia de aprender a aprender
5. Competencias sociais e cívicas
6. Competencia de sentido de iniciativa e espírito emprendedor
7. Competencia de conciencia e expresións culturais

Estratexias para a consecución das competencias clave.

Na Orde ECD/65/2015, do 21 de xaneiro, pola que se describen as relacións entre as competencias, os contidos e os criterios de avaliación da educación primaria, a educación secundaria obrigatoria e o bacharelato, contéplanse as competencias como un coñecemento na Práctica, é dicir, un coñecemento adquirido a través da participación activa en prácticas sociais e, como tales, pódense desenvolver tanto no contexto educativo formal, a través do currículo, como nos contextos educativos non formais e informais.

Considérase que as competencias clave son aquelas que todas as persoas precisan para a súa realización e desenvolvemento persoal, así como para a cidadanía activa, a inclusión social e o emprego.

A mesma orde recalca tamén a importancia dos novos enfoques na aprendizaxe e a avaliación que, á súa vez, implican cambios na organización e a cultura escolar coa incorporación de formulacións metodolóxicas innovadoras. A aprendizaxe baseada en competencias, entendidas como unha combinación de coñecementos, capacidades, destrezas e actitudes adecuadas ao contexto, favorece a autonomía e a implicación do alumnado na súa propia aprendizaxe e con iso, a súa motivación por aprender. Isto quere dicir que as competencias implican que o alumnado desenvolva as seguintes capacidades:

SABER: Que coñeza teorías, datos, feitos, leis e conceptos.

SABER FACER: Que desenvolva habilidades e destrezas que lle permitan poñer eses coñecementos en práctica.

SABER SER: Que demostre e interiorice os actitudes e valores que se destacan/inculcan na aula.

Deste xeito, as competencias clave defínense como capacidades relacionadas, de maneira prioritaria, co saber facer; a consideración de funcionalidade e practicidade da competencia non a reduce a un carácter meramente mecánico; o saber facer posúe, tamén, unha dimensión de carácter teórico-comprensivo (compoñentes, claves, tarefas, formas de resolución) e tamén unha dimensión de carácter actitudinal (que permite dispoñer a bagaxe de coñecementos, a súa mobilización e a valoración das opcións).

A competencia que se vincula de forma natural a este ámbito de coñecementos é a Competencia de conciencia e expresións culturais. A materia proporciona un ámbito de coñecementos e relacións que fan posible a familiarización con diferentes códigos de configuración e análise das formas artísticas. Iso implica ampliar as posibilidades de representación

mental e coñecemento, así como as posibilidades de expresión e creación. Desde o principio aprenderán a captar, analizar, relacionar e apreciar os valores estéticos e culturais. O dominio desta competencia esixe identificar os elementos básicos de configuración das obras artísticas, o coñecemento dos distintos materiais, soportes e ferramentas; así como o contorna socio-cultural en determinada época. O desenvolvemento desta competencia facilitará a interpretación crítica, por parte do alumno, de formas e obxectos da contorna cultural, sendo sensible ás súas calidades plásticas, estéticas e funcionais. Ademais recoñecerá a importancia dos valores culturais e estéticos do patrimonio que poden apreciarse na contorna comunitaria, español e universal contribuíndo ao seu respecto, conservación e mellora.

Tamén a materia facilita o desenvolvemento da Competencia social e cívica. A materia estimula o traballo en equipo, o mantemento das áreas de traballo, o uso da aula de informática... Proporciona situacións propicias a traballar o respecto, a tolerancia, a cooperación e a flexibilidade contribuíndose á adquisición de habilidades sociais.

Fundamentos de arte é unha materia que facilita, especialmente, o desenvolvemento de habilidades relacionadas coa autonomía persoal e a toma de decisións durante os procesos: formular hipóteses formais, observar, experimentar, descubrir, reflexionar, analizar, extraer conclusións. Todo iso implica unha relación clara coa Competencia de aprender a aprender e a Competencia emprendedora, que supoñen aprender a proxectar -buscar unha idea ou solución formal-, a valorar posibilidades, anticipar resultados e avalialos.

No estudo e coñecemento da arte ao longo da historia, a evolución nos elementos de percepción, estruturación e representación das formas do espazo a través da xeometría, coopera tamén a que o alumnado adquira a competencia matemática. Esta competencia permite utilizar as ferramentas matemáticas na comprensión dos fundamentos da croquización e representación no plano á hora da realización de bosquejos preparatorios para os proxectos tridimensionais, ao estudo das proporcións na arte e ao uso de regras proporcionais para compoñer unha obra artística.

A Competencia dixital vese favorecida polos traballos da materia relacionados coa procura de recursos gráficos e visuais en función do proxecto que se queira realizar e das finalidades do mesmo. Supón utilizar programas que permitan buscar información e documentación necesarias para o desenvolvemento dos proxectos por parte do alumno, para o seu uso autónomo e en grupo, así como a valoración de forma crítica e reflexiva da numerosa información dispoñible, o interese por utilizala como vehículo de comunicación, e, finalmente, a sensibilidade cara a un uso responsable e seguro.

Finalmente, a Competencia en comunicación lingüística relaciónase co desenvolvemento das habilidades e estratexias para o uso da linguaxe verbal como vehículo para a representación mental e a comunicación na aula á hora de comprender e transmitir informacións vinculadas a datos, conceptos, principios, técnicas, materiais e instrumentos. A lectura de textos relacionados con contidos da materia é importante tamén porque permitirá familiarizarse cos comentarios e valoracións de críticos e creadores de diversos ámbitos (escultura, instalación, performance, deseño industrial, etc.), e axudará aos alumnos e alumnas a comprender, avaliar e forxar un criterio persoal. Para favorecer a oralidade, faranse presentacións en grupo sobre temas e artistas relacionados coa materia.

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE QUE FORMAN PARTE DO PERFIL DA COMPETENCIA EN COMUNICACIÓN LINGÜÍSTICA

Esta materia contribúe á adquisición da competencia lingüística na medida que favorece a comprensión e a expresión oral e escrita ao promover o coñecemento e a utilización do vocabulario específico referido á expresión artística e ao explorar diferentes canles de comunicación.

Na programación, esta competencia será avaliábel a través dos seguintes estándares de aprendizaxe:

- FA1B1.5.1. Analiza Stonehenge e debate acerca da súa autenticidade simbólica e histórica.
- FA1B2.4.1. Explica a organización narrativa das pinturas exipcias.
- FA1B3.5.2. Describe a relación entre a escultura grega, romana, renacentista e neoclásica. Bloque 4. O imperio occidental: Roma
- FA1B4.8.2. Comenta a vestimenta romana e a súa aplicación na historia da arte posterior.
- FA1B5.6.1. Analiza o Libro da Apocalipse e a súa aplicación á arte de todos os tempos.
- FA1.B6.3.1. Comenta a identificación entre época románica e as teorías milenaristas da fin do mundo xurdidas no romanticismo.
- FA1.B7.3.1. Identifica e nomea correctamente os elementos principais da arte gótica a partir de fontes historiográficas de mostras representativas.
- FA1.B8.2.1. Comenta a importancia da cultura romana na arte do Renacemento.
- FA1.B8.10.1. Debate acerca das características da pintura ao tempero e ao óleo
- FA1.B9.1.1. Comenta a relación dos mecenas e a arte, especialmente entre os Medici, Xulio II e Michelangelo.
- FA1.B10.1.1. Resume os principais feitos históricos relacionados coa arte española.
- FA1.B11.2.1. Identifica as principais características da arquitectura barroca.
- FA1.B12.6.1. Analiza a obra musical de Wolfgang Amadeus Mozart.
- FA1.B12.8.4. Describe o vestiario das clases altas, medias e baixas no século XVIII.
- FA1.B13.6.2. Analiza a relación artística e persoal entre Emma Hamilton, George Romney e o almirante Nelson.

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE QUE FORMAN PARTE DO PERFIL DA COMPETENCIA MATEMÁTICA E DAS COMPETENCIAS BÁSICAS EN CIENCIAS E TECNOLOXÍA

Na programación, esta competencia será avaliábel a través dos seguintes estándares de aprendizaxe:

- FA1B1.4.1. Analiza, a partir de fontes historiográficas, a técnica da arte rupestre e a súa posible aplicación na actualidade.
- FA1B2.6.1. Aplica a técnica da encáustica a un traballo concreto.
- FA1B2.10.1. Recoñece e explica a técnica da terracota.
- FA1B4.6.1. Describe as técnicas do mosaico e da pintura a fresco.
- FA1B5.7.1. Explica a técnica da xoiaría visigoda a partir de fontes historiográficas que reflectan pezas representativas.
- FA1.B7.5.1. Analiza o proceso de fabricación e instalación das vidreiras policromadas nas catedrais máis representativas.
- FA1.B7.7.2. Explica o proceso técnico da pintura sobre táboa.
- FA1.B8.3.1. Analiza a relación dos elementos arquitectónicos aplicando a proporción áurea.
- FA1.B8.8.1. Describe con detalle o cadro "O lavatorio" de Jacopo Robusti "Tintoretto" e a aplicación técnica da perspectiva cónica.
- FA1.B8.9.1. Describe a técnica da pintura ao óleo sobre lenzo e relaciónaa coa pintura anterior sobre táboa.
- FA1.B11.13.1. Relaciona a caixa escura pictórica coa caixa fotográfica.
- FA1.B12.9.2. Describe a evolución da louza ata a porcelana. FA1.B12.10.1. Identifica as características da fabricación do vidro.

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE QUE FORMAN PARTE DO PERFIL DA COMPETENCIA DIXITAL

Dentro da materia de fundamentos da arte aparecen contidos que fan referencia á contorna audiovisual e multimedia,

dando especial importancia ao uso de ferramentas tecnolóxicas para a creación de producións audiovisuais. Tratarase de Adquirir capacidade no tratamento tecnolóxico da imaxe. Fomentar o uso dos medios técnicos para o trazado e a descrición científica de formas.

Na programación, esta competencia será avaliada a través dos seguintes estándares de aprendizaxe:

FA1B1.3.1. Compara as imaxes prehistóricas coas imaxes de grupos étnicos da actualidade, establecendo posibles paralelismos.

FA1B2.1.1. Recoñece as imaxes dos restos arqueolóxicos relevantes e sitúaa na cultura correspondente.

FA1B3.8.1. Describe as características do teatro grego e a súa influencia no teatro actual.

FA1B4.7.1. Relaciona o teatro actual co teatro grego e romano.

FA1B5.3.1. Identifica as principais características dos templos visigodos a partir de fontes historiográficas de exemplos representativos.

FA1.B6.7.1. Compara a vida cotiá das cidades en época románica coa vida cotiá do Imperio Romano, valorando a calidade de vida e os costumes de unhas e outras.

FA1.B7.7.1. Identifica os elementos da pintura gótica a partir de fontes historiográficas.

FA1.B7.9.1. Identifica os elementos característicos da vestimenta gótica a partir de fontes historiográficas.

FA1.B8.7.1. Analiza as vestimentas reflectidas nos cadros de Veronese.

FA1.B9.2.2. Analiza a obra arquitectónica, escultórica e pictórica de Michelangelo.

FA1.B10.7.1. Recoñece os instrumentos musicais do Renacemento.

FA1.B11.8.2. Analiza o tratamento da perspectiva en "As Meninas" de Velázquez.

FA1.B12.6.2. Recoñece partes importantes dos traballos máis coñecidos de Mozart.

FA1.B12.10.2. Describe o proceso de fabricación do vidro soprado.

FA1.B13.7.1. Compara a tipoloxía entre a mobla de Luís XV, a Luís XVI e a Imperio.

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE QUE FORMAN PARTE DO PERFIL DA COMPETENCIA DE APRENDER A APRENDER

Esta materia contribuirá á competencia de aprender a aprender na medida en que favoreza a reflexión sobre os procesos e a propia experimentación creativa, xa que esta implica a toma de conciencia das propias capacidades e recursos, así como a aceptación dos propios erros como instrumento de mellora.

Na programación, a competencia de aprender a aprender será avaliada a través dos seguintes estándares de aprendizaxe:

FA1B1.3.2. Relaciona a iconografía rupestre con composicións de artistas actuais.

FA1B2.2.2. Infíre a relación entre a escultura oficial e o seu patrocinador e asóciaa co tipo de imaxe para representar.

FA1B2.7.1. Compara a cronoloxía e a iconografía das culturas persa, exipcia e chinesa.

FA1B2.11.1. Describe as diferenzas entre a escultura idealista e a escultura naturalista. FA1B3.1.1. Relaciona o nacemento da cultura grega coa influencia das culturas de Exipto e Persia.

FA1B4.1.1. Relaciona o nacemento da cultura romana e a influencia grega.

FA1B5.1.2. Compara a escultura romana e visigoda

FA1.B6.9.1. Relaciona elementos formais da plástica románica con creacións posteriores.

FA1.B7.4.1. Identifica a tipoloxía gótica en edificios cronoloxicamente posteriores, nomeadamente no Neogótico do século XIX.

FA1.B8.1.1. Analiza a orixe do Renacemento en Italia.

FA1.B9.2.1. Recoñece a importancia histórica da obra en conxunto de Michelangelo.

FA1.B10.3.1. Identifica a tipoloxía do edificio renacentista, referenciada a edificios emblemáticos españois.

FA1.B11.1.1. Relaciona a situación política europea coa evolución do Renacemento cara ao Barroco.

FA1.B11.12.1. Compara a moblaxe e ostraxes do Renacemento cos da época barroca.

FA1.B12.1.3. Analiza a evolución do Barroco ao Rococó.

FA1.B12.5.2. Compara o tratamento iconolóxico dos motivos relixiosos entre Gregorio Fernández e Salzillo.

FA1.B13.1.3. Compara os edificios neoclásicos en Europa, e determina as diferenzas e as semellanzas.

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE QUE FORMAN PARTE DO PERFIL DAS COMPETENCIAS SOCIAIS E CÍVICAS

Esta materia é unha boa ferramenta para potenciar a competencia social e cívica, na medida en que as producións artísticas pódense suscitar como traballo en equipo, sendo unha gran oportunidade para fomentar a cooperación, o respecto, a tolerancia....Por outra banda, o fomento da creatividade no aula leva a valorar diversos enfoques e formulacións.

Na programación, esta competencia será avaliábel a través dos seguintes estándares de aprendizaxe:

FA1B1.1.1. Identifica asimaxes rupestres e relacións coas imaxes tribais ou étnicas do mundo.

FA1B4.2.1. Relaciona a expansión política e artística romana co emprego do latín e o dereito romano.

FA1B5.2.1. Recoñece as claves políticas que levan á decadencia do imperio romano.

FA1.B6.1.1. Relaciona a obra dos frades beneditinos e a internacionalización da arte románica. FA1.B6.1.2. Relaciona o Camiño de Santiago e a súa importancia relixiosa coa aplicación da arte románica.

FA1.B10.6.1. Analiza a obra da pintora Sofonisba Anguissola.

FA1.B12.3.1. Compara as obras pictóricas de Marie-Louise-Élisabeth Vigée-Lebrun e os pintores masculinos da súa época.

FA1.B13.3.1. Infíre a partir do auxe do comercio con Oriente o crecente gusto orientalizante da moda europea.

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE QUE FORMAN PARTE DO PERFIL DA COMPETENCIA EN SENTIDO DE INICIATIVA E ESPÍRITO EMPRENDEDOR

Esta área colabora en gran medida na adquisición do sentido de iniciativa e espírito emprendedor, xa que en todo proceso de creación hai que converter unha idea nun produto; e para iso hanse de desenvolver estratexias de planificación, de previsión de recursos, de anticipación e de avaliación de resultados. Este proceso sitúa ao alumnado ante un proceso que lle obriga a tomar decisións dun xeito autónomo. Todo isto, xunto co espírito creativo, a experimentación, a investigación e autocrítica, fomentan a iniciativa e o espírito emprendedor.

Na programación, esta competencia será avaliábel a través dos seguintes estándares de aprendizaxe:

FA1B3.5.1. Analiza a simboloxía das deidades gregas.

FA1B4.8.1. Establece a relación entre a historia de Pompeia e Herculano, e a súa influencia na arte europea posterior.

FA1B5.2.2. Relaciona a fin do imperio romano e a disgregación artística europea.

FA1.B6.1.1. Relaciona a obra dos frades beneditinos e a internacionalización da arte románica.

FA1.B7.1.1. Analiza a situación económica europea no século XIII e a súa relación co nacemento do Gótico.

FA1.B7.8.1. Comenta o proceso de fabricación e aplicación da pintura ao tempero.

FA1.B8.4.3. Analiza a vida e a obra de Leonardo da Vinci.

FA1.B9.4.1. Analiza a evolución iconográfica da escultura de Michelangelo, remarcando dun modo especial as esculturas do final da súa vida. FA1.B10.2.1. Explica a relación entre o emperador Carlos V e Tiziano.

FA1.B10.2.2. Explica a relación errada entre Filipe II e El Greco.

FA1.B10.5.1. Comenta a obra de Hieronymus Bosch e a súa relación coa monarquía española.

FA1.B11.8.5. Explica a pintura costumista holandesa: tratamento pictórico, tamaño do lenzo e técnica.

FA1.B12.8.1. Analiza a moblaxe rococó. FA1.B12.9.1. Analiza a tipoloxía da cerámica europea.

FA1.B13.2.1. Analiza as causas da volta ao clasicismo arquitectónico.

FA1.B13.6.3. Relaciona a influencia entre Emma Hamilton e a moda da época.

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE QUE FORMAN PARTE DO PERFIL DA COMPETENCIA EN CONCIENCIA E EXPRESIÓNS CULTURAI

A área de educación plástica, visual e audiovisual, contribúe, especialmente, a adquirir a competencia artística e cultural, xa que pon énfasis en ampliar o coñecemento dos diferentes códigos artísticos e na utilización das técnicas e os recursos que lles son propios. O alumnado aprende a mirar, ver, observar e percibir, e, desde o coñecemento da linguaxe visual, a apreciar os valores estéticos e culturais das producións artísticas. Por outra banda, contribúese a esta competencia cando se experimenta e investiga coa diversidade de técnicas plásticas e visuais e o alumno é capaz de expresarse a través da imaxe. A adquisición desta competencia permítelle coñecer, valorar e respectar as diferentes manifestacións culturais e artísticas e apreciar os recursos e técnicas que lles son propios e coñecendo os diferentes resortes que propician a creatividade e valoralos nas diferentes producións artísticas.

Na programación, esta competencia será avaliada a través dos seguintes estándares de aprendizaxe:
o os seus propios proxectos artísticos de deseño.

FA1B2.1.1. Recoñece as imaxes dos restos arqueolóxicos relevantes e sitúaa na cultura correspondente.

FA1B2.2.1. Relaciona o tipo de vida sedentario co auxe da arquitectura e das obras públicas.

FA1B2.2.2. Infíre a relación entre a escultura oficial e o seu patrocinador e asóciaa co tipo de imaxe para representar

.FA1B2.2.3. Establece unha relación causa-forma entre a estrutura política e a plasmación plástica que dela se

fai.FA1B1.1.1. Identifica as imaxes rupestres e relaciónaa coas imaxes tribais ou étnicas do mundo

.FA1B1.2.1. Relaciona as imaxes cun posible significado iconolóxico.

FA1B1.3.1. Compara as imaxes prehistóricas coas imaxes de grupos étnicos da actualidade, establecendo posibles paralelismos. Relaciona a iconografía rupestre con composicións de artistas actuais.

FA1B1.4.1. Analiza, a partir de fontes historiográficas, a técnica da arte rupestre e a súa posible aplicación na actualidade.

FA1B1.5.1. Analiza Stonehenge e debate acerca da súa autenticidade simbólica e histórica.

FA1B2.3.1. Analiza a relación entre o culto a Isis e o seu posible enlace coa relixión xudeo-cristiá.

FA1B2.4.1. Explica a organización narrativa das pinturas exipcias.

FA1B2.5.1. Analiza aspezas escultóricas exipcias.

FA1B2.6.1. Aplica a técnica da encáustica a un traballo concreto.

FA1B2.7.1. Compara a cronoloxía e a iconografía das culturas persa, exipcia e chinesa.

FA1B2.8.1. Identifica a concepción formal das esculturas do mausoleo fronte a outras obras arqueolóxicas.

FA1B2.9.1. Relaciona a creación do mausoleo do primeiro emperador Qin coa historia da China e a súa transcendencia política e social.

FA1B2.10.1. Recoñece e explica a técnica da terracota.

FA1B2.11.1. Describe as diferenzas entre a escultura idealista e a escultura naturalista.

FA1B3.1.1. Relaciona o nacemento da cultura grega coa influencia das culturas de Exipto e Persia.

FA1B3.2.1. Identifica os elementos esenciais da arquitectura grega.

FA1B3.3.1. Comenta as diferenzas entre as tres épocas esenciais da arquitectura grega.

FA1B3.4.1. Describe as diferenzas entre as tres ordes clásicas: dórica, iónica e corintia.

FA1B3.5.1. Analiza a simboloxía das deidades gregas.

FA1B3.5.2. Describe a relación entre a escultura grega, romana, renacentista e neoclásica.

FA1B3.6.1. Compara a evolución cronolóxica da cerámica grega.

FA1B3.7.1. Compara restos arqueolóxicos de xoias e obxectos nas culturas coetáneas á cultura grega.

FA1B3.8.1. Describe as características do teatro grego e a súa influencia no teatro actual.

FA1B4.1.1. Relaciona o nacemento da cultura romana e a influencia grega.

FA1B4.1.2. Sitúa no mapa do Mediterráneo as culturas grega, romana e fenicia.

FA1B4.2.1. Relaciona a expansión política e artística romana co emprego do latín e o dereito romano.

- FA1B4.3.1. Identifica os elementos arquitectónicos esenciais da cultura romana.
- FA1B4.4.1. Compara as basílicas do imperio romano e as igrexas construídas posteriormente.
- FA1B4.5.1. Relaciona o Panteón de Agripa coa catedral do Vaticano.
- FA1B4.6.1. Describe as técnicas do mosaico e da pintura ao fresco.
- FA1B4.7.1. Relaciona o teatro actual co teatro grego e romano.
- FA1B4.8.1. Establece a relación entre a historia de Pompeia e Herculano, e a súa influencia na arte europea posterior.
- FA1B4.8.2. Comenta a vestimenta romana e a súa aplicación na historia da arte posterior.
- FA1B5.1.1. Identifica os principais monumentos do prerrománico español.
- FA1B5.1.2. Compara a escultura romana e visigoda.
- FA1B5.2.1. Recoñece as claves políticas que levan á decadencia do imperio romano.
- FA1B5.2.2. Relaciona a fin do imperio romano e a disgregación artística europea.
- FA1B5.2.3. Compara a pintura visigoda e romana anterior.
- FA1B5.3.1. Identifica as principais características dos templos visigodos a partir de fontes historiográficas de exemplos representativos.
- FA1B5.4.1. Relaciona o arco de ferradura e o seu emprego na arte árabe da Península Ibérica.
- FA1B5.5.1. Recoñece as principais características dos artesoados de madeira en exemplos representativos.
- FA1B5.6.1. Analiza o Libro da Apocalipse e a súa aplicación á arte de todos os tempos.
- FA1B5.6.2. Recoñece a técnica da pintura e escritura sobre pergameo.
- FA1B5.6.3. Identifica e explica as características da iconografía medieval a partir de códices e pergameos representativos.
- FA1B5.7.1. Explica a técnica da xoiaría visigoda a partir de fontes historiográficas que reflectan pezas representativas.
- FA1B5.8.1. Identifica a arte dos pobos do norte de Europa e os elementos similares localizados en España.
- FA1.B6.1.1. Relaciona a obra dos frades beneditinos e a internacionalización da arte románica.
- FA1.B6.1.2. Relaciona o Camiño de Santiago e a súa importancia relixiosa coa aplicación da arte románica.
- FA1.B6.2.1. Comenta a evolución da arte naturalista romana á arte simbólica románica.
- FA1.B6.2.2. Recoñece as principais características da arquitectura románica, identificando visualmente os elementos que a diferencian.
- FA1.B6.2.3. Describe os elementos románicos das igrexas españolas máis representativas, indicando posibles engadidos posteriores.
- FA1.B6.3.1. Comenta a identificación entre época románica e as teorías milenaristas da fin do mundo xurdidas no romanticismo.
- FA1.B6.4.1. Recoñece a importancia da luz na iconografía da arquitectura románica.
- FA1.B6.5.1. Explica os elementos formais da escultura románica.
- FA1.B6.6.1. Identifica a iconografía románica.
- FA1.B6.7.1. Compara a vida cotiá das cidades en época románica coa vida cotiá do Imperio Romano, valorando a calidade de vida e os costumes de unhas e outras.
- FA1.B6.8.1. Comenta a organización narrativa a partir de obras representativas.
- FA1.B6.9.1. Relaciona elementos formais da plástica románica con creacións posteriores.
- FA1.B7.1.1. Analiza a situación económica europea no século XIII e a súa relación co nacemento do Gótico.
- FA1.B7.2.1. Comenta os elementos góticos e a súa aplicación ás catedrais españolas máis representativas.
- FA1.B7.3.1. Identifica e nomea correctamente os elementos principais da arte gótica a partir de fontes historiográficas de mostras representativas.
- FA1.B7.4.1. Identifica a tipoloxía gótica en edificios cronoloxicamente posteriores, nomeadamente no Neogótico do

século XIX.

- FA1.B7.5.1. Analiza o proceso de fabricación e instalación das vidreiras policromadas nas catedrais máis representativas.
- FA1.B7.6.1. Explica o cambio formal da escultura románica á gótica.
- FA1.B7.7.1. Identifica os elementos da pintura gótica a partir de fontes historiográficas.
- FA1.B7.7.2. Explica o proceso técnico da pintura sobre táboa.
- FA1.B7.8.1. Comenta o proceso de fabricación e aplicación da pintura ao tempero.
- FA1.B7.9.1. Identifica os elementos característicos da vestimenta gótica a partir de fontes historiográficas.
- FA1.B8.1.1. Analiza a orixe do Renacemento en Italia.
- FA1.B8.1.2. Relaciona as etapas da implantación do Renacemento e a cronoloxía gótica en Europa.
- FA1.B8.2.1. Comenta a importancia da cultura romana na arte do Renacemento.
- FA1.B8.3.1. Analiza a relación dos elementos arquitectónicos aplicando a proporción áurea.
- FA1.B8.4.1. Identifica os cambios na pintura desde o Gótico ata o Renacemento.
- FA1.B8.4.2. Recoñece as principais pinturas do Renacemento e a súa autoría.
- FA1.B8.4.3. Analiza a vida e a obra de Leonardo da Vinci.
- FA1.B8.4.4. Explica a obra de Raffaello Sanzio, nomeadamente "A escola de Atenas" e os retratos de "La Fomarina" e de "Baltasar de Castiglione".
- FA1.B8.5.1. Compara a evolución da pintura do primeiro Renacemento ata o colorido veneciano.
- FA1.B8.6.1. Identifica as esculturas e os traballos en volume máis emblemáticos do renacemento.
- FA1.B8.7.1. Analiza as vestimentas reflectidas nos cadros de Veronese.
- FA1.B8.8.1. Describe con detalle o cadro "O lavatorio" de Jacopo Robusti "Tintoretto" e a aplicación técnica da perspectiva cónica.
- FA1.B8.9.1. Describe a técnica da pintura ao óleo sobre lenzo e relaciónaa coa pintura anterior sobre táboa.
- FA1.B8.10.1. Debate acerca das características da pintura ao tempero e ao óleo.
- FA1.B9.1.1. Comenta a relación dos mecenas e a arte, especialmente entre os Medici, Xulio II e Michelangelo.
- FA1.B9.2.1. Recoñece a importancia histórica da obra en conxunto de Michelangelo.
- FA1.B9.2.2. Analiza a obra arquitectónica, escultórica e pictórica de Michelangelo.
- FA1.B9.3.1. Comenta o proceso da creación da pintura ao fresco da Capela Sixtina.
- FA1.B9.4.1. Analiza a evolución iconográfica da escultura de Michelangelo, remarcando dun modo especial as esculturas do final da súa vida.
- FA1.B10.1.1. Resume os principais feitos históricos relacionados coa arte española.
- FA1.B10.2.1. Explica a relación entre o emperador Carlos V e Tiziano.
- FA1.B10.2.2. Explica a relación errada entre Filipe II e El Greco.
- FA1.B10.3.1. Identifica a tipoloxía do edificio renacentista, referenciada a edificios emblemáticos españois.
- FA1.B10.4.1. Compara a escultura relixiosa española coa escultura italiana coetánea.
- FA1.B10.4.2. Analiza a expresividade na obra de Berruguete.
- FA1.B10.5.1. Comenta a obra de Hieronymus Bosch e a súa relación coa monarquía española.
- FA1.B10.5.2. Analiza a obra pictórica de El Greco e a súa relación coa iconoloxía bizantina.
- FA1.B10.6.1. Analiza a obra da pintora Sofonisba Anguissola.
- FA1.B10.7.1. Recoñece os instrumentos musicais do Renacemento.
- FA1.B10.7.2. Analiza a obra musical de Tomás Luis de Victoria.
- FA1.B10.8.1. Identifica a tipoloxía do moble do Renacemento: arcas, arquetas, mobles bargueños e cadeiras de frades.
- FA1.B10.8.2. Analiza os traxes dos personaxes dos cadros do Renacemento, nomeadamente na obra de Sánchez

Coello.

- FA1.B11.1.1. Relaciona a situación política europea coa evolución do Renacemento cara ao Barroco.
- FA1.B11.1.2. Analiza as instrucións emanadas do Concilio de Trento acerca do xeito de representar nas igrejas.
- FA1.B11.1.3. Analiza o púlpito da basílica de San Pedro e os seus elementos identificativos.
- FA1.B11.1.4. Analiza as peculiaridades da imaxinaría española, canto a temática e técnica.
- FA1.B11.2.1. Identifica as principais características da arquitectura barroca.
- FA1.B11.3.1. Relaciona a arte barroca europea e a arte colonial hispanoamericana.
- FA1.B11.3.2. Compara o barroco con creacións formais recargadas ou barroquistas posteriores.
- FA1.B11.4.1. Describe e compara fachadas das igrejas máis representativas da arte barroca.
- FA1.B11.5.1. Comenta os principais traballos de Gian Lorenzo Bernini escultor e a súa evolución desde a escultura de Michelangelo Buonarroti.
- FA1.B11.5.2. Analiza a obra "A éxtase de Santa Teresa" e a súa relación con artistas posteriores, por exemplo Dalí.
- FA1.B11.6.1. Identifica as principais obras da imaxinaría relixiosa española.
- FA1.B11.7.1. Compara a escultura de Bernini e de Gregorio Fernández.
- FA1.B11.8.1. Identifica os principais pintores barrocos.
- FA1.B11.8.2. Analiza o tratamento da perspectiva en "As Meninas" de Velázquez.
- FA1.B11.8.3. Compara a técnica pictórica de Velázquez coa pintura impresionista posterior.
- FA1.B11.8.4. Analiza a obra pictórica de Peter Paul Rubens e Rembrandt Harmenszoon van Rijn.
- FA1.B11.8.5. Explica a pintura costumista holandesa: tratamento pictórico, tamaño do lenzo e técnica.
- FA1.B11.9.1. Relaciona a Michelangelo Merisi da Caravaggio con José de Ribera, Juan de Valdés Leal e Diego de Silva Velázquez.
- FA1.B11.10.1. Recoñece a tipoloxía musical da música barroca.
- FA1.B11.10.2. Identifica as pezas máis recoñecibles dos compositores desta época: Vivaldi, Monteverdi, Händel, J. S. Bach, Telemann, Rameau e Scarlatti.
- FA1.B11.11.1. Describe os principais compoñentes dunha ópera.
- FA1.B11.12.1. Compara a moblaxe e os traxes do Renacemento cos da época barroca.
- FA1.B11.13.2. Comenta o uso da caixa escura, en relación coa obra de Carel Fabritius e outros posibles.
- FA1.B12.1.1. Identifica a orixe do Rococó.
- FA1.B12.1.2. Relaciona a situación política francesa e o Rococó.
- FA1.B12.1.3. Analiza a evolución do Barroco ao Rococó.
- FA1.B12.2.1. Compara a pintura barroca e a pintura rococó.
- FA1.B12.2.2. Analiza a temática do barroco relixioso e a pintura galante francesa.
- FA1.B12.2.3. Analiza o cadro "L'escarpolette" (O bambán), de Jean-Honoré Fragonard.
- FA1.B12.3.1. Compara as obras pictóricas de Marie-Louise-Élisabeth Vigée-Lebrun e os pintores masculinos da súa época.
- FA1.B12.4.1. Relaciona a obra de Anton Raphael Mengs coa dos pintores europeos do seu tempo.
- FA1.B12.4.2. Compara as obras de Mengs coas de Goya e establece posibles influencias.
- FA1.B12.5.1. Analiza a obra de Francisco Salzillo.
- FA1.B12.5.2. Compara o tratamento iconolóxico dos motivos relixiosos entre Gregorio Fernández e Salzillo.
- FA1.B12.6.1. Analiza a obra musical de Wolfgang Amadeus Mozart.
- FA1.B12.6.2. Recoñece partes importantes dos traballos máis coñecidos de Mozart.
- FA1.B12.6.3. Compara as óperas de Mozart con outras de diferentes épocas.
- FA1.B12.6.4. Compara o "Réquiem" de Mozart con obras doutros autores.
- FA1.B12.7.1. Describe as partes das composicións musicais máis representativas: oratorios, misas, concertos,

sonatas e sinfonías.

FA1.B12.8.1. Analiza a moblaxe rococó.

FA1.B12.8.2. Identifica o estilo Luís XV en moblaxe.

FA1.B12.8.3. Compara os vestidos da corte francesa co resto de traxes europeos.

FA1.B12.8.4. Describe o vestuario das clases altas, medias e baixas no século XVIII.

FA1.B12.9.1. Analiza a tipoloxía da cerámica europea.

FA1.B12.9.2. Describe a evolución da louza ata a porcelana.

FA1.B12.9.3. Identifica a tipoloxía da cerámica europea en relación á cerámica oriental.

FA1.B12.10.1. Identifica as características da fabricación do vidro.

FA1.B12.10.2. Describe o proceso de fabricación do vidro soprado.

FA1.B13.1.1. Compara a situación política francesa de Luís XVI e o estilo artístico que o relaciona.

FA1.B13.1.2. Relaciona a vida de Napoleón e o estilo Imperio.

FA1.B13.1.3. Compara os edificios neoclásicos en Europa, e determina as diferenzas e as semellanzas.

FA1.B13.1.4. Identifica os principais edificios neoclásicos europeos e americanos.

FA1.B13.2.1. Analiza as causas da volta ao clasicismo arquitectónico.

FA1.B13.3.1. Infíre a partir do auxe do comercio con Oriente o crecente gusto orientalizante da moda europea.

FA1.B13.4.1. Compara a obra de Antonio Canova coa escultura anterior.

FA1.B13.4.2. Recoñece os principais traballos de Canova e Carpeaux.

FA1.B13.4.3. Compara a escultura de Canova e Carpeaux.

FA1.B13.5.1. Compara a obra pictórica dos pintores europeos máis salientables, por exemplo Jean Louis David, Jean Auguste Dominique Ingres.

FA1.B13.6.1. Explica a obra pictórica dos principais pintores ingleses: Thomas Lawrence, Joshua Reynolds e outros.

FA1.B13.6.2. Analiza a relación artística e persoal entre Emma Hamilton, George Romney e o almirante Nelson.

FA1.B13.6.3. Relaciona a influencia entre Emma Hamilton e a moda da época.

FA1.B13.7.1. Compara a tipoloxía entre a moblaxe Luís XV, a Luís XVI e a Imperio.

1. Concreción, de ser o caso, dos obxectivos para o curso

Obxectivos de etapa

O RD 1105/2014 establece que os obxectivos do currículo son os referentes relativos aos logros que o estudante debe acadar ao finalizar cada etapa, como resultado das experiencias de ensino-aprendizaxe intencionalmente planificadas con ese fin (Cfr. Artigo 2). No artigo 10 do Decreto 86/2015 precísanse os obxectivos da ensinanza secundaria obrigatoria, que a seguir se concretan para este curso e materia, establecendo a súa correspondencia cos contidos e criterios de avaliación.

O Bacharelato ten como finalidade proporcionar ao alumnado formación, madurez intelectual e humana, coñecementos e habilidades que lles permitan desenvolver funcións sociais e incorporarse á vida activa con responsabilidade e competencia. Así mesmo, capacitará ao alumnado para acceder á educación superior.

Obxectivos xerais desta etapa educativa;

O Bacharelato contribuirá a desenvolver nos alumnos e as alumnas as capacidades que lles permitan:

a) **Exercer a cidadanía democrática, desde unha perspectiva global, e adquirir unha conciencia cívica responsable, inspirada polos valores da Constitución española así como polos dereitos humanos, que fomente a corresponsabilidade na construción dunha sociedade xusta e equitativa e favoreza a sustentabilidade.**

b) **Consolidar unha madurez persoal e social que lles permita actuar de forma responsable e autónoma e**

desenvolver o seu espírito crítico. Prever e resolver pacificamente os conflitos persoais, familiares e sociais.

c) Fomentar a igualdade efectiva de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres, analizar e valorar críticamente as desigualdades e discriminacións existentes, e en particular a violencia contra a muller e impulsar a igualdade real e a non discriminación das persoas por calquera condición ou circunstancia persoal ou social, con atención especial ás persoas con discapacidade.

d) Afianzar os hábitos de lectura, estudo e disciplina, como condicións necesarias para o eficaz aproveitamento da aprendizaxe, e como medio de desenvolvemento persoal.

e) Dominar, tanto na súa expresión oral como escrita, a lingua castelá e, no seu caso, a lingua cooficial da súa Comunidade Autónoma.

f) Expresarse con fluidez e corrección nunha ou máis linguas estranxeiras.

g) Utilizar con solvencia e responsabilidade as tecnoloxías da información e a comunicación.

h) Coñecer e valorar críticamente as realidades do mundo contemporáneo, os seus antecedentes históricos e os principais factores da súa evolución. Participar de forma solidaria no desenvolvemento e mellora da súa contorna social.

i) Acceder aos coñecementos científicos e tecnolóxicos fundamentais e dominar

OBXECTIVOS PROPIOS DA MATERIA FUNDAMENTOS DE ARTE I.

O ensino de Fundamentos de arte no Bacharelato terá como obxectivo o desenvolvemento das seguintes capacidades:

1. Coñecer e analizar a idea primigenia que subxace en toda creación plástica, que buscaba o artista, o obxectivo para o que foron creadas.

2. Comparar entre os diferentes obxectos creados polos artistas, analizando que resultados obtivéronse.

3. Coñecer e identificar as creacións artísticas e/ou culturais determinando a súa orixe, a súa localización cronolóxica e xeográfica.

4. Valorar por comparación entre unhas obras artísticas e outras, buscando nestas a parte estética que é intemporal a todas elas.

5. Harmonizar as experiencias cognoscitivas e sensoriais que conforman a capacidade para emitir valoracións críticas co fin de desenvolver o sentido estético.

6. Aplicar a visión analítica e sintética ao enfrontarse ao estudo de obxectos e obras de arte; aprender a ver e sentir, profundando nas estruturas das obras, na súa lóxica interna.

7. Manter unha postura activa de exploración da contorna, buscando todas aquelas manifestacións susceptibles de ser tratadas ou entendidas como obras ou obxectos de carácter artístico dentro do seu medio social e cultural.

8. Desenvolver unha actitude reflexiva e creativa en relación coas cuestións formais e conceptuais das obras artísticas, utilizando o léxico específico adecuado para emitir xuízos construtivos individuais e/ou debater en grupo con flexibilidade e madurez.

9. Analizar e interpretar os condicionantes históricos e sociais do tempo en que se desenvolve a vida do artista e/ou se produce a obra artística.

10. Recoñecer e apreciar o ámbito de realización das chamadas Belas Artes tradicionais: a arquitectura, a pintura e a escultura, así como nas creacións plásticas fundamentais dos últimos séculos: a fotografía, o cinema, a televisión ou a produción dixital.

11. Coñecer e ser capaz de realizar con destreza presentacións “multimedia”, preferentemente en grupo, que acheguen ao alumnado aos medios expresivos e comunicativos máis actuais.

12. Demostrar desenvolvemento no manexo das ferramentas informáticas para a obtención de información documental e audiovisual.

2. Concreción de cada estándar de aprendizaxe available:

PRIMEIRO TRIMESTRE: Unidade 1. A orixes das imaxes artísticas: A prehistoria / **Unidade 2.** Civilizacións fluviais- Mesopotamia e Exipto / **Unidade 3.** A orixe de Europa: Grecia./ **Unidade 4.** A orixe de Europa: Roma.

Bloque 1: As orixes das imaxes artísticas: a prehistoria (2 puntos)								
Obx.	Contidos	Critérios avaliación	Indicadores	Comp.	Instr.	Cualif.	Temp.	
b d e i n p	B1.1. Arte rupestre: as imaxes e a súa representación simbólica.	B1.1. Analizar a temática de a escultura e pintura rupestres	FA1 B1.1.1. Identificar, analizar e interpretar os principais exemplos de arte rupestre	CSC CD CCEC CAA CMCCT CCL	Proba escrita	Observación: 10%	12 Sesións	
			FA1 B1.1.2. Establecer paralelismos con manifestacións similares do mundo actual.					Observación
		1.2. Debater acerca das posibles explicacións simbólicas das imaxes rupestres.	FA1 B1.2.1. Formular hipótese sobre o significado iconolóxico da arte rupestre		Coavaliación			Revisión tarefas: 10%
			FA1 B1.2.2. Expoñer ideas en público, intervir, rebater e opinar con seguridade, respecto e tolerancia					
b d e h n p	B1.2. Arte rupestre: características da pintura.	B1.3. Recoñecer as características principais de a pintura rupestre.	FA1 B1.3.1. Describir aspectos da expresión simbólica da arte rupestre	CSC CD CCEC CAA CMCCT CCL	Proba escrita	Coavaliación: 10%		
			FA1 B1.3.2. Diferenciar arte rupestre e arte mobiliario, examinando as súas características e as relacións que existen entre eles.					

			FA1 B1.3.2. Enunciar analogías entre a iconografía prehistórica e expresións artísticas actuais		Revisión de tarefas do alumno		
b d e h i n p	B1.3. Arte rupestre: técnicas da pintura e da escultura paleolítica.	B1.4. Explicar as características técnicas da pintura rupestre a partir de exemplos relevantes da península ibérica.	FA1 B1.4.1. Recoñecer as principais manifestacións e variantes de arte rupestre en España, identificar a súa técnica pictórica e albiscar posibles aplicacións dos seus métodos na actualidade.		Probas específicas	Probas específicas : 70% (todos estándares igual valor)	
b d e n	B1.2. Construcións megalíticas. Stonehenge: mito e realidade.	B1.5. Analizar Stonehenge e os seus traballos de recreación efectuados no século XX en o monumento.	FA1 B1.5.1. Estudar e debater as características, interpretacións e dimensión simbólica de monumentos como Stonehenge.		Probas específicas		
			FA1 B1.5.2. Identificar e analizar monumentos similares en Galicia.		Revisión tarefas		

Bloque 2 : As grandes culturas da antigüedad: Mesopotamia, Exipto, Persia e China (2 puntos).

Obx.	Contidos	Criterios avaliación	Indicadores	Compet	Instru.	Cualif.	Temp.
b d e n	B2.1. Feitos artísticos relevantes: restos arqueolóxicos. B2.2. Exipto. B2.3. China. B2.4. Mesopotamia e Persia.	B2.1. Identificar a arte exipcia en relación con outras culturas diferentes.	FA1 B2.1.1. Analizar e contextualizar adecuadamente restos arqueolóxicos do Exipto antigo e diferenciarlos de manifestacións artísticas doutras culturas da época.		proba escrita		15 sesións

b d e n	B2.2. Exipto. B2.5. Cultura sedentaria e agrícola, arquitectura e obra civil.	B2.2. Analizar a posible relación entre el modo de vida e a arte exipcia.	FA1 B2.2.1. Establecer relacións causales entre a estrutura política, o sedentarismo, as relacións sociais, relixión e o mecenado coas claves estéticas das principais manifestacións artísticas da arte exipcia.	CD CAA CCEC CSC CCL CMCCT	Proba escrita.	Observación: 10% Revisión tarefas: 10% Coavaliación: 10% Probas específicas : 70% (todos estándares igual valor)	
b d e n	B2.6. Rixidez narrativa e rixidez política. B2.7. O idealismo como forma de representación na arte exipcia. Faraón divos. B2.8. Culto aos mortos, inmortalidade e resurrección en Exipto. Mito de Isis.	B2.3. Explicar a iconoloxía exipcia relacionando a imaxe co poder político.	FA1 B2.3.1. Analizar os usos políticos da representación icónica. FA1 B2.3.1. Detectar influencias do culto a Isis na relixión judeo-cristiá.		Proba escrita		
b d e , n	B2.9. Esquematación narrativa: pintura.	B2.4. Identificar a técnica narrativa das pinturas exipcias.	FA1 B2.4.1. Recoñecer, analizar e interpretar a técnica narrativa da pintura exipcia no seu contexto histórico		Proba escrita		
b d e n	B2.10. Escultura exipcia. B2.11. Mobiliario e obxectos suntuarios.	B2.5. Comparar as pezas escultóricas segundo material e a súa finalidade: pedra, madeira, obxectos suntuarios, sartegos, etc.	FA1 B2.5.1. Identificar, comparar e interpretar pezas escultóricas representativas da arte Exipcia de distinta tipoloxía, características e función.		Proba escrita		
B, d e, i, n	B2.12. Pintura á encáustica.	B2.6. Experimentar a técnica da encáustica.	FA1 B2.6.1. Describir a técnica da encáustica e aplicala a un traballo concreto.		Revisión tarefas		
b d e, n	B2.2. Exipto. B2.3. China. B2.4. Mesopotamia e Persia	B2.7. Recoñecer a tipoloxía das culturas situadas no Oriente Medio, a exipcia e a chinesa.	FA1 B2.7.1. Realizar unha análise cronolóxica e iconográfico comparado das culturas persa, exipcia e chinesa.		Revisión tarefas		
b	B2.13. Escultura chinesa en	B2.8. Recoñecer a escultura en terracota dos guerreiros de	FA1 B2.8.1. Identificar a singularidade formal das esculturas de mausoleo en China e		Revisión tarefas		

d e, n	terracota.	Xian, do mausoleo do primeiro emperador Qin.	establecer similitudes e diferenzas con outros vestixios arqueolóxicos.				
b d e, n	B2.3. China. B2.13. A escultura chinesa en terracota.	B2.9. Relacionar as claves políticas e artísticas dos guerreiros de Xian.	FA1 B2.9.1. Contextualizar política e socialmente o mausoleo do primeiro emperador Qin e as singularidades plásticas das pezas artísticas incluídas no monumento.				
b d e, n	B2.14. Escultura en terracota.	B2.10. Relacionar a técnica da escultura en terracota con usos actuais similares.	FA1 B2.10.1. Identificar os fundamentos da técnica da terracota, explicar os seus principais características e identificar posibles usos actuais.		Coavaliación		
b d e n	B2.15. Idealismo enaturalismo: escultura.	B2.11. Analizar nas culturas antigas a diferenza entre imaxes idealistas e naturalistas, e a súa posible relación coa finalidade da peza.	FA1 B2.11.1. Diferenciar entre escultura idealista e naturalista, relacionando o aspecto formal da obra coa súa finalidade ou labor.		Proba escrita		

Bloque 3: A orixe de Europa: Grecia (2 puntos).

Obx.	Contidos	Criterios avaliación	Indicadores	Comp.	Instr.	Cualif.	Temp.
b d e n	B3.1. Grecia entre Exipto e Persia.	B3.1. Analizar comparativamente a arte arcaica grega e a arte exipcio.	FA1 B3.1.1. Detectar influencias de Exipto e Persia no proceso de formación da cultura grega e as súas primeiras manifestacións plásticas.		Proba escrita		

b d e n	B3.2. Política e arte: o Partenón.	B3.2. Identificar a arquitectura grega. Orixes formais e sociais.	FA1 B3.2.1. Recoñecer e describir o contexto histórico, as influencias sociais, as orixes formais e os elementos esenciais da arquitectura grega.	CAA CSC CSIEE CCEC CCL CD	Proba escrita	Observación: 10% Revisión tarefas: 10% Coavaliación: 10% Probas específicas : 70% (todos estándares igual valor)	12 sesións
b d e n	B.3. Arquitectura grega. Elementos constitutivos.	B3.3. Explicar convenientemente as partes esenciais da arquitectura grega.	FA1 B3.3.1. Identificar as tipoloxías e características das principais construcións da arquitectura grega e recoñecer as peculiaridades dos tres ordes clásicos nos templos.				
b d e n	B3.4. Evolución da forma desde o hieratismo exipcio: arte arcaica, clásico e helenístico. B3.5. Arte helenístico: naturalismo e expresividade, emoción e tensión dramática.	B3.4. Diferenciar as etapas na arte grega a partir das peculiaridades de cada etapa referidas nunha creación determinada.	FA1 B3.4.1. Caracterizar a evolución da arte Grego cara ao naturalismo a través das principais manifestacións escultóricas.				
b d e h n	B3.6. Escultura grega. Apoloxía do corpo humano. Forza e sensualidade. B3.7. Relixión e arte. Fidas. B3.8. Influencia da arte grego na historia.	B3.5. Diferenciar as características da escultura grega. Relacionar a arte grega con outras culturas ou aplicacións posteriores	FA1 B3.5.1. Recoñecer a simboloxía do panteón grego e identificar a pervivencia do seu legado cultural en Roma, o Renacemento e o Neoclasicismo.				
b e i n	B3.9. Cerámica grega: iconoloxía, recursos ornamentais. Técnicas: negro sobre vermello. Andócides. Vermello sobre negro.	B3.6. Describir a técnica da cerámica grega.	FA1 B3.6.1. Identificar técnicas, tipoloxías, funcións e evolución cronolóxica da cerámica grega.				
				Revisión de tarefas			
					Proba específica (oral)		

b d e, n	B3.10. Obxectos da cultura grega: figuras, ferramentas e xoias.	B3.7. Identificar a tipoloxía da xoiería grega en relación con outras culturas.	FA1 B3.7.1. Comparar e diferenciar técnica, estética e formalmente a ourivaría grega da procedente doutras culturas coetáneas.		Aplicación das TIC		
b, d e, h n, p	B3.11. Teatro grego: arquitectura, temas e recursos iconográficos.	B3.8. Valorar o teatro grego e a súa influencia no teatro posterior.	FA1 B3.8.1. Caracterizar ao teatro grego e valorar a pervivencia do seu legado ata a actualidade		Proba específica (oral)		

Bloque 4: A orixe de Europa: Roma(2 puntos).

Obx.	Contidos	Criterios avaliación	Indicadores	Comp.	Instr.	Cualif.	Temp.
b d e h n	B4.1. Roma. A gran cultura mediterránea. B4.2. Arte etrusco. Elementos identificativos.	B4.1. Valorar a importancia da cultura romana no Mediterráneo e a súa transcendencia histórica posterior.	FA1 B4.1.1. Localizar as principais culturas do Mediterráneo antigo e recoñecer a influencia grega no nacemento da cultura romana.		Revisión de tarefas		
b d e h n	B4.3. A estrutura política romana e a súa relación coa arte. B4.4. Clasicismo e idealización nas esculturas e nos bustos de emperadores	B4.2. Explicar a importancia do latín como lingua común europea e a súa transcendencia na arte.	FA1 B4.2.1. Establecer un nexo causal entre a romanización e a formación dunha cultura común europea.	CAA CSC CSIEE CCEC CCL	Proba escrita	Observación: 10% Revisión tarefas: 10%	12 sesiónes
b	B4.5. Arquitectura romana.	B4.3. Identificar as obra arquitectónicas	FA1 B4.3.1. Recoñecer e describir os principais				

d e n p		da cultura romana a partir da identificación visual dos seus elementos principais	elementos arquitectónicos da arte romano.	CD	Proba escrita	Coavaliación: 10% Probas específicas : 70% (todos estándares igual valor)		
b d e n	B4.6. A basílica. B4.7. Obra civil e obras públicas romanas.	B4.4. Relacionar a basílica romana coas igrexas cristiás posteriores, analizando os planos das plantas de diferentes edificios.	FA1 B4.4.1. Analizar e explicar a influencia do modelo basilical na tipoloxía das primeiras igrexas cristiás.					
b d e n	B4.5. Arquitectura romana.	B4.5. Valorar a importancia técnica dos edificios romanos.	FA1 B4.5.1. Exemplificar a pervivencia de solucións construtivas romanas, como as empregadas no Panteón de Agripa, en edificacións posteriores.					
b d e i n	B4.8. Pintura romana. Técnica do fresco.	B4.6. Analizar a técnica da pintura ao fresco e a do mosaico.	FA1 B4.6.1. Concretar as principais achegas técnicas do mosaico e a pintura ao fresco dos romanos, describindo as súas técnicas básicas.		Proba específica			
b d e h n p	B4.9. A literatura e o teatro romano.	B4.7. Relacionar o teatro romano e o teatro grego	FA1 B4.7.1. Realizar un informe escrito no que explique a continuidade existente entre o teatro grego, o romano e o actual.		Revisión de tarefas			
b d e h n	B4.10. Artes aplicadas: mobiliario, obxectos e vestimenta.	B4.8. Comparar as artes aplicadas da cultura romana coas efectuadas noutros momentos e noutras culturas.	FA1 B4.8.1. Valorar a influencia romana nas artes aplicadas, principalmente no vestido, e explicar o impacto na estética occidental de acontecementos relevantes como o descubrimento de Pompeya e Herculano.		Revisión de tarefas			

SEGUNDO TRIMESTRE :

SEGUNDO TRIMESTRE : Unidade 5-El Arte Prerrománico. / **Unidade 6.** El Románico, arte europeo. / **Unidade 7.** El Gótico. / **Unidade 8.** El Renacimiento./ **Unidade 9.** Miguel Angel Buonarroti.

Bloque 5: A arte prerrománica (2 puntos).							
Obx.	Contidos	Criterios avaliación	Indicadores	Comp.	Instr.	Cualif.	Temp.
b d e n	B5.1. Fin do imperio romano de occidente. Arrianismo. B5.2. Arquitectura: perda da técnica arquitectónica romana. B5.3. Arte prerrománico asturiana. B5.4. Escultura: relevos nos capiteis.	B5.1. Identificar as claves expresivas da arte visigodo.	FA1 B5.1.1. Recoñecer e diferenciar as distintas influencias que converxeron na arte dos pobos bárbaros, con especial referencia ás romanas.	CAA CCEC CSC CD CCL CMCCT	Proba escrita	Observación: 10%	17 sesións
b d e n	B5.1. Fin do imperio romano de occidente. Arrianismo. B5.2. Arquitectura: perda da técnica arquitectónica romana.	B5.2. Relacionar a situación social e a arte aplicada.	FA1 B5.2.1. Identificar as causas da decadencia do imperio romano e explicar a disgregación artística europea dos séculos V e VI como unha das súas principais consecuencias.			Coavaliación: 10%	
b d e	B5.3. Arte prerrománico asturiano.	B5.3. Analizar os templos visigodos e as súas características principais.	FA1 B5.3.1. Identificar e recoñecer as características dos templos visigodos e os seus exemplos representativos na		Probas específicas :		

n			Península Ibérica.			
b d e n	B5.4. Arte árabe na península ibérica. Islamismo. Arco de ferradura. Arte mozárabe.	B5.4. Diferenciar a arte cristiá e o árabe na península ibérica.	FA1 B5.4.1. Analizar e describir a continuidade existente entre o arco de ferradura visigodo e o hispanomusulmán.		Proba	70% (todos estándares igual valor)
			FA1 B5.4.2. Distinguir entre as manifestacións artísticas dos núcleos cristiáns da Península Ibérica e a arte hispanomusulmán.			
b d e i	B5.5. Técnicas construtivas e motivos iconográficos.	B5.5. Analizar a técnica do artesanado das cubertas de madeira nas igrexas españolas.	FA1 B5.5.1. Describir e caracterizar as técnicas construtivas e valores estéticos dos artesanados de madeira máis representativos das igrexas españolas.		Observación	
b d e n	B5.6. Códices miniados. Ilustración en pergamiño. Técnicas. Iconografía medieval. Pergamiños e códices.	B5.6. Describir a técnica da pintura e escritura sobre pergamiño. Motivos iconográficos.	FA1 B5.6.1. Citar as características da iconografía medieval a partir de códices e pergamiños, identificar a técnica da pintura e escritura sobre pergamiño e analizar a influencia do libro da Apocalipse.		Revisión de tarefas	
b d h n p	B5.7. Xoiería visigoda.	B5.7. Explicar a técnica construtiva da xoiería visigoda. Técnica cloisonné e a súa aplicación posterior.	FA1 B5.7.1. Analizar e comparar as pezas máis representativas da ourivaría visigoda e prerrománica da Península Ibérica, así como a repercusión na xoiería da técnica cloisonné.			
b d e n p	B5.8. Arte dos pobos do norte de Europa. Normandos.	B5.8. Identificar as claves expresivas da arte do norte de Europa, tanto en España como no resto do continente.	FA1 B5.8.1. Detectar e comentar a repercusión en España de solucións construtivas, técnicas estéticas procedentes de pobos do norte de Europa.		Proba específica	

Bloque 6: O Románico, arte europea (2 puntos).							
Obx.	Contidos	Crterios avaliación	Indicadores	Comp.	Instr.	Cualif.	Temp.
b d h n p	B6.1. Creación e difusión do románico. Orde Benedictina.	B6.1. Explicar a relación da orde Benedictina e a expansión da arte románico.	FA1. B6.1.1. Recoñecer a incidencia dos beneditinos e o Camiño de Santiago no xurdimento, definición e internacionalización do Románico.	CIEE CCEC CSC CCL	Observación	Observación: 10% Revisión tarefas: 10% Coavaliación: 10%	12 sesións
b e n p	B6.2. Arquitectura: características e edificios representativos	B6.2. Identificar os elementos románicos na arquitectura, especialmente nos edificios relixiosos.	FA1. B6.2.1. Describir as influencias e características principais da arquitectura románica e identificalas nas igrexas españolas máis representativas.		Proba escrita		
			FA1. B6.2.2. Recoñecer e distinguir intervencións realizadas noutros estilos artísticos.		Observación		
b d e n	B6.3. O milenarismo e a súa influencia na arte.	B6.3. Comentar o mito ou a realidade da teoría milenarista do fin do mundo.	FA1. B6.3.1. Definir a idea de milenarismo e as teorías elaboradas en relación a ela.		Revisión de tarefas	Probos específicas : 70%	
			FA1. B6.3.2. Analizar o impacto das teorías milenaristas na mentalidade da época e a estética románica, así como a súa repercusión no Romanticismo				

b d e n	B6.4. Pintura románica. Características iconológicas.	B6.4. Relacionar a iconoloxía medieval e o seu plasmación gráfica.	FA1. B6.4.1. Interpretar a iconografía medieval, a súa procedencia, estética e función social e destacar a importancia da luz na representación plástica das imaxes na arquitectura románica.	Proba escrita	(todos estándares igual valor)	
	B6.5. Simbolismo románico: luz; mandorla; pantocrátor. Xerarquización					
b d, e n, p	B6.6. Escultura: imaxes relixiosas; capiteis; pórticos.	B6.5. Explicar a finalidade iconográfica da escultura relixiosa e a forma consecuente con este obxectivo.	FA1. B6.5.1. Analizar, describir e interrelacionar forma, iconografía e función social na escultura románica.			
b d e n	B6.7. Esquemática na representación figurativa: pintura e escultura.	B6.6. Comparar a escultura e a pintura románicas coas creacións anteriores e posteriores.	FA1. B6.6.1. Confrontar a iconografía románica con outras manifestacións artísticas e, en particular, coas romanas.	Proba escrita		
			FA1. B6.6.1. Distinguir a evolución estética do naturalismo á arte simbólica e connotado do Románico.			
			FA1. B6.6.1. Detectar a influencia da estética románica en manifestacións artísticas posteriores.			
b d e n	B6.8. Roupas, mobiliario e vestidos: vida cotiá.	B6.7. Identificar os obxectos e os elementos característicos da vida cotiá na Idade Media, especialmente a vestimenta.	FA1. B6.7.1. Utilizar as obras de arte para analizar e comparar os costumes e aspectos concretos da vida cotiá, como a moda, o peiteado ou os adornos, no imperio romano e a época do Románico.	Aplicación das TIC		
b d	B6.9. Pintura románica: narrativa.	B6.8. Comparar a estrutura narrativa románica e bizantina.	FA1. B6.8.1. Establecer similitudes e diferenzas entre os recursos narrativos utilizados en obras de arte bizantinas e románicas a partir			

e n			dos exemplos máis representativos.		Proba escrita	
b d e n	B6.10. Pintura románica: características formais.	B6.9. Relacionar a pintura románica con técnicas similares posteriores.	FA1. B6.9.1. Identificar, recoñecer e describir as singularidades da pintura románica e identificar a súa pervivencia técnica e plástica en manifestacións artísticas posteriores.			

Bloque 7: O Gótico. (2 puntos).							
Obx.	Contidos	Criterios avaliación	Indicadores	Comp.	Instr.	Cualif.	Temp.
b d e n	B7.1. Desenvolvemento económico europeo. Auxe das cidades. B7.2. Gótico: arte europea. Extensión xeográfica.	B7.1. Analizar as claves sociais e técnicas da orixe do gótico.	FA1. B7.1.1. Contextualizar o nacemento do Gótico no século XIII e identificar as principais solucións técnicas que achega con respecto ao Románico.	CSIEE CCL CCEC CAA CMCCT CD	Proba escrita	Observación: 10%	12 sesións
b d e n	B7.3. Arquitectura: edificios públicos e relixiosos.	B7.2. Diferenciar as catedrais góticas doutras anteriores e posteriores.	FA1. B7.2.1. Identificar a singularidade técnica e estética do Gótico nas catedrais españolas máis representativas, recoñeceros seus principais elementos distintivos e diferenciais de construcións similares doutras correntes artísticas.			Revisión tarefas: 10%	
b d e n	B7.4. Catedral gótica: características. B7.5. Bóveda ojival: rosetón e pináculos. B7.6. Escultura gótica: características.	B7.3. Identificar e nomear correctamente as claves principais da arte gótico: escultura, vidreiras policromadas e arcadas.	FA1. B7.3.1. Identificar, analizar e denominar correctamente os elementos principais da arte Gótico en todo tipo de manifestacións artísticas e recoñecelos en exemplos representativos.			Coavaliación: 10%	

b d e n	B7.7. Etapas do Gótico: inicial, pleno e florido.	B7.4. Relacionar a arte gótica e a súa revisión no século XIX.	FA1. B7.4.1. Recoñecer arquetipos construtivos do Gótico e detectar a súa utilización en manifestacións artísticas posteriores, como na arquitectura neogótica do século XI.			(todos estándares igual valor)	
b d e i n	B7.8. As vidreiras policromadas góticas.	B7.5. Explicar o proceso técnico da creación de vidreiras policromadas.	FA1. B7.5.1. Describir o proceso construtivo dos vitrales góticos e identificar algúns dos seus exemplos máis representativos.		Proba específica e revisión tarefas		
			FA1. B7.5.2. Definir a súa función estética e simbólica.				
b d e n	B7.9. Escultura: evolución desde a arte románico.	B7.6. Comparar e identificar correctamente a escultura gótica fronte á románica.	FA1. B7.6.1. Razoar e exemplificar a evolución estética da rixidez e o hieratismo da escultura románica ao naturalismo e realismo da gótica, incorporando a idea de cambio.		Proba específica		
b d e, i, n	B7.10. Pintura gótica. Pintura sobre táboa: técnica. Estucado. Dourado.	B7.7. Identificar o proceso técnico da pintura sobre táboa, a preparación e os resultados.	FA1. B7.7.1. Expoñer os elementos técnicos e estéticos distintivos da pintura gótica e, en particular, a achega técnica da pintura sobre táboa.		Observación e proba escrita		
b d i n	B7.11. Técnica da pintura ao temple	B7.8. Describir a técnica de a pintura ao temple.	FA1. B7.8.1. Explicar a técnica da pintura ao temple e concretar a súa incidencia na evolución da estética pictórica.		Revisión tarefas alumno		
b d e n	B7.12. Vestimentas e vestidos.	B7.9. Analizar a vestimenta gótica nas imaxes relixiosas e civís da época.	FA1. B7.9.1. Caracterizar os gustos no vestido dependendo da condición ou a función sociala partir da iconografía gótica utilizada en todo tipo de manifestacións artísticas.		Aplicación das TIC		

Bloque 8: O Renacemento.(2 puntos).							
Obx.	Contidos	Crterios avaliación	Indicadores	Comp.	Instr.	Cualif.	Temp.
b d e n	B8.1. Renacemento: estiloidentificadorio da cultura europea. B8.2. Etapas: Trecento, Quattrocento e Cinquecento. B8.3. Expansión do Renacemento desde Italia ao resto de Europa. B8.4. Florencia (os Medici) e Roma (o papado).	B8.1. Valorar a importancia histórica do estilo do renacemento e a súa transcendencia posterior.	FA1. B8.1.1. Contextualizar o xurdimento do Renacemento en Italia coincidindo coa última etapa do Gótico europeo e constatar a vixencia das súas principais formulacións estéticas ata finais do XIX.	CAA CSC CCEC CCL CMCCT CISEE CD	Proba escrita	Observación: 10%	17 sesións
b d e n	B8.5. Arquitectura do renacemento: tipoloxía e edificios principais.	B8.2. Identificar as claves técnicas da arquitectura renacentista e a súa relación coa cultura romana.	FA1. B8.2.1. Recoñecer a influencia do legado clásico, detallándoa principalmente nas solucións técnicas e principios estéticos do Renacemento.		Proba escrita		
b d e i n	B8.6. Proporción áurea.	B8.3. Recoñecer a proporción áurea nalgún elemento de estilo renacemento: arquitectura, mobiliario, etc.	FA1. B8.3.1. Exemplificar a aplicación da proporción áurea en distintas manifestacións artísticas, principalmente construcións arquitectónicas e reflexionar sobre as implicacións estéticas de principios matemáticos.		Revisión tarefas		
b	B8.7. Pintura: da representación xerárquica medieval na visión realista: de Giotto dei Bondone a	B8.4. Identificar as principais obras de artistas do Renacemento italiano.	FA1. B8.4.1. Diferenciar entre pintura gótica e renacentista, identificar e				

d e n	Piero della Francesca e Masaccio. B8.8. Canon renacentista: Sandro Boticelli. B8.9. Leonardo da Vinci: vida e obras. B8.10. Pintura de Raffaello Sanzio.		caracterizar aos principais pintores e pintoras do Renacemento e glosar a traxectoria artística de Leonardo da Vinci e Rafael Sanzio a través das súas obras máis significativas.		Proba escrita	Coavaliación: 10%	
b d e, n	B8.11. Colorido veneciano: Tiziano e Tintoretto. Veronese.	B8.5. Comparar a pintura veneciana e a do resto de Europa..	FA1. B8.5.1. Recoñecer os principais artistas e estilos pictóricos do primeiro Renacemento en Italia ata a escola veneciana.		Revisión de tarefas proba		
b d e n	B8.12. Escultura do Renacemento. Donatello e outros autores emblemáticos.	B8.6. Identificar as esculturas e os traballos en volume máis emblemáticos do Renacemento.	FA1. B8.6.1. Recoñecer e analizar os relevos e obras de vulto redondo máis representativas do Renacemento.		Proba escrita	Probas específicas : 70% (todos estándares igual valor)	
b d e n	B8.13. Vestimentas do Renacemento a través da pintura.	B8.7. Analizar as vestimentas da época, especialmente na pintura.	FA1. B8.7.1. Caracterizar a evolución do vestido na época a través da pintura e reflexionar sobre o peculiar tratamento da roupa na obra do Veronés		Revisión de tarefas		
b d e i n	B8.14. Perspectiva cónica.	B8.8. Recoñecer as claves técnicas da perspectiva cónica.	FA1. B8.8.1. Identificar os principios da pirámide visual e analizar a aplicación técnica da perspectiva cónica en "O lavatorio" de Jacopo Robusti "Tintoretto".		coavaliación		
	B8.15. Pintura ao óleo:	B8.9. Explicar as claves técnicas da pintura ao óleo, referenciando o seu uso	FA1. B8.9.1. Comparar a pintura sobre				

técnica.	en aplicación sobre lenzo.	táboa e a pintura ao óleo sobre lenzo e establecer diferenzas técnicas e estéticas				
B8.15. Pintura ao óleo: técnica.	B8.10. Valorar a diferenza da técnica da pintura ao temple e a pintura ao óleo.	FA1. B8.10.1. Identificar as técnicas da pintura ao amore e ao óleo	Proba específica			
		FA1. B8.10.1. Debater sobre as características estéticas de ambas as técnicas.				

Bloque 9: O Michelangelo Buonarroti. (2 puntos).

Obx.	Contidos	Criterios avaliación	Indicadores	Comp.	Instr.	Cualif.	Temp.
b d, e i, n	B9.1. Biografía e relación co seu ámbito. Relacións Medici e con Julio II.	B9.1. Explicar a relación de mecenado entre Michelangelo, vos Medici e o papa Julio II.	FA1. B9.1.1. Analizar a influencia dos mecenas na traxectoria persoal e artística de Miguel Ángel, en particular dos Medici en Florencia e de Julio II en Roma.	CCL CAA CD CCEC CSIEE	Revisión do traballo do alumno	100%	5 sesións
b d e h n	B9.2. O artista total e a súa relevancia social. B9.3. Obra de Michelangelo como pintor, escultor e arquitecto. B9.4. Arquitectura: San Pedro do Vaticano.	B9.2. Analizar a importancia do concepto de artista total.	FA1. B9.2.1. Exemplificar na figura de Miguel Ángel o concepto de artista total, capaz de alcanzar a excelencia en todo tipo de manifestacións artísticas.				
b d e	B9.5. Pintura. Capela Sixtina: concepción iconológica e iconográfica.	B9.3. Describir as claves iconológicas e iconográficas nos frescos da Capela Sixtina.	FA1. B9.3.1. Analizar e explicar a dimensión técnica e estética dos frescos realizados por Miguel Ángel na Capela Sixtina e interpretar as súas principais claves iconográficas e				

h i n	B9.6. Pintura ao fresco.		iconológicas e a súa influencia estética.				
	B9.7. Escultura: evolución persoal; obras representativas.	B9.4. Identificar as claves evolutivas na escultura de Michelangelo.	FA1. B9.4.1. Caracterizar a evolución iconográfica da escultura de Miguel Ángel ao analizar as innovacións expresivas das súas últimas obras, así como a súa influencia posterior.				

TERCEIRO TRIMESTRE: Tema 10. El Renacimiento en España./ Tema 11. El Barroco/ Tema 12. El Rococó. Francia. Resto de Europa. / Tema 13. El Neoclasicismo.

Bloque 10: O Renacemento español.(2'5 puntos).							
Obx.	Contidos	Criterios avaliación	Indicadores	Comp.	Instr.	Cualif.	Temp.
b d e n	B10.1. Renacimiento en España: implantación y cronología. B10.2. Hitos históricos españoles: Reyes Católicos; Carlos V; Felipe II y su relación con el arte. B10.3. Características peculiares del arte español de finales del siglo XV y del siglo XVI. Del plateresco a Juan de Herrera.	B10.1. Relacionar a cronoloxía do Renacemento español co italiano.	FA1. B10.1.1. Identificar o marco cronolóxico e o contexto histórico do Renacemento español e comparalo co italiano.	CCL	Proba escrita	Observación: 10% Revisión tarefas: 10%	

				CCEC CSIEE CAA CSC CD		Coavaliación: 10% Probas específicas : 70% (todos estándares igual valor)	13 Sesións
b d e n	B10.4. Pintores renacentistas y su presencia en la corte española: Pedro de Berruguete, Tiziano, Hieronymus Bosch e El Greco.	B10.2. Identificar a relación entre a sociedade da época e as artes plásticas.	FA1. B10.2.1. Recoñecer e caracterizar aos principais mecenas e, en particular, concretar a relación entre os monarcas, Tiziano e O Greco.		Proba específica (Proba oral)		
b d e n	B10.5. Arquitectura: Palacio de Carlos V. El Escorial. Fachada de la Universidad de Salamanca.	B10.3. Recoñecer as principais obras arquitectónicas do Renacemento español.	FA1. B10.3.1. Clasificar pola súa tipoloxía e analizar os edificios máis representativos do Renacemento español.		Revisión tarefas alumno		
b d e n	B10.6. Escultura: retablos. Alonso González Berruguete.	B10.4. Comparar a técnica escultórica da península ibérica e do resto de Europa.	FA1. B10.4.1. Precisar as principais peculiaridades da escultura relixiosa española, comparala coa do resto de Europa, en particular coa italiana, e identificar a singularidade técnica e estética de Berruguete.		Revisión de tarefas do alumno		
b d e n	B10.4. Pintores renacentistas y su presencia en la corte española: Pedro de Berruguete, Tiziano, Hieronymus Bosch e El Greco.	B10.5. Distinguir as obras pictóricas máis importantes do renacemento español.	FA1. B10.5.1. Analizar e describir a repercusión en España de dous pintores con "poéticas" propias, O Bosco e O Greco, formados noutros contextos culturais. FA1. B10.5.2. Identificar na obra das Greco influencias da estética bizantina.		Proba escrita		
b c e n	B10.7. Sofonisba Anguissola, pintora.	B10.6. Comparar a obra pictórica de Sofonisba Anguissola coa pintura coetánea.	FA1. B10.6.1. Inserir e interpretar no seu contexto histórico a obra da pintora Sofonisba Anguissola. FA1. B10.6.1. Valorar os condicionantes sociais que dificultaban a presenza feminina en ámbitos masculinizados como a creación				

			artística.			
b d e n	B10.8. Música renacentista. Instrumentos: compositores.	B10.7. Identificar as claves musicais da música renacentista.	FA1. B10.7.1. Concretar as principais características das composicións musicais do Renacemento, recoñecer os instrumentos utilizados para interpretala e, nese contexto, analizar a achega de Tomás Luís de Vitoria.		Proba específica	
b d e n	B10.9. Mobiliario e o vestuario.	B10.8. Recoñecer os obxectos cotiáns e os vestiarios do renacemento.	FA1. B10.8.1. Identificar as características do estilo en obxectos de uso cotián, establecer unha tipoloxía do mobiliario renacentista e analizar a evolución do gusto e, en concreto, da moda a través da pintura, principalmente na obra de Sánchez Coello.		Coavaliación	

Bloque 11: O Barroco.(2'5 puntos).

Obx.	Contidos	Craterios avaliación	Indicadores	Comp.	Instr.	Cualif.	Temp.
b d e n	B11.1. Orixe. Crise política europea. Guerra dos Trinta Anos. Política española. B11.2. Concilio de Trento e a súa importancia no cambio iconográfico nas imaxes relixiosas. B11.3. Púlpito da catedral de San Pedro. Columna salomónica.	B11.1. Recoñecer crávelas da arte barroco.	FA1.B11.1.1. Contextualizar a evolución do Renacimiento cara o Barroco e, neste proceso de cambio, a repercusión de acontecementos como o Concilio de Trento. FA1.B11.1.2. Recoñecer as claves estéticas do estilo en obras como o púlpito da Basílica de San Pedro e a imaxinería española. FA1.B11.1.3. Analizar a técnica, motivos, expresividade e función social das tallas do Barroco español.	CAA CCEC CSC CD CCL	Proba escrita	Observación: 10% Revisión tarefas: 10%	17 Sesións

	B11.4. Imaxinería española: técnica e temática		FA1.B11.1.4. Identificar o plantexamento técnico da caixa oscura pictórica, valorar os seus resultados e concretar a súa condición de precedente da caixa fotográfica.			Coavaliación: 10% Probas específicas : 70% (todos estándares igual valor)
b d e n	B11.5. Características da arquitectura barroca. B11.6. Borromini. Bernini. Catedral de Murcia.	B11.2. Utilizar correctamente o vocabulario técnico aplicado aos elementos arquitectónicos.	FA1.B11.2.1. Enumerar as claves estéticas, tipolóxicas e técnicas da arquitectura barroca e manexar con rigor o vocabulario específico dos elementos arquitectónicos.		Proba específica (Proba escrita)	
b d e n	B11.7. Exceso, desequilibrio manierista e asimetría na arte barroca.	B11.3. Identificar a asimetría en elementos da arte barroco e doutras culturas diferentes	FA1.B11.3.1. Recoñecer a condición intemporal dos trazos distintivos da estética barroca FA1. B11.3.2. Detectar influencias da arte barroca en manifestacións artísticas doutras épocas e lugares, como na arte colonial hispanoamericano ou no movemento romántico.		Coevaluación	
b d e n	B11.8. Fachadas das igrexas barrocas.	B11.4. Comparar as fachadas renacentistas e barrocas en España.	FA1.B11.4.1. Analizar as fachadas das igrexas máis representativas do Barroco español e establecer comparacións con precedentes renacentistas.		Revisión de tarefas do alumno	
b d e n	B11.9. Escultura barroca.	B11.5. Identificar as obras máis representativas da escultura barroca, en relación cos autores correspondentes.	FA1.B11.5.1. Caracterizar a obra escultórica de Gian Lorenzo Bernini e concretar as súas aportacións con respecto a Miguel Ángel Buonarroti a partir de obras inspiradas nos mesmos temas. FA1.B11.5.2. Precisar os seus recursos expresivos e escenográficos e as súa influencia en artistas posteriores, como, por exemplo,		Proba específica	

			Salvador Dalí.			
b d e, n	B11.10. Imaxinería española: Gregorio Fernández, Alonso Cano e Pedro de Mena.	B11.6. Distinguir a escultura hispánica da do resto de Europa.	FA1.B11.6.1. Explicar a singularidade técnica, estética e sociolóxica da imaxinería relixiosa española e analizar os principais exemplos.		Proba específica	
b d e n	B11.10. Imaxinería española: Gregorio Fernández, Alonso Cano e Pedro de Mena.	B11.7. Comparar a escultura monocromática e a escultura policromada.	FA1.B11.7.1. Establecer similitudes diferencias atendendo ao material empregado, a técnica de talla, a composición, a estética, expresividade, a cor, o mecenado e a función social entre a obra escultórica de Bernini e de Gregorio Fernández		Revisión das tarefas do alumno	
b d e n	B11.11. Pintura barroca. B11.12. Tenebrismo: Caravaggio e Ribeira. B11.13. Naturalismo: Valdés Leal e Murillo. B11.14. Realismo: Diego de Silva Velázquez. B11.15. Pintura flamenca: Rubens e Rembrandt. B11.16. Costumismo holandés: Vermeer e Carel Fabritius	B11.8. Identificar a pintura barroca, comparando os estilos, por países.	FA1.B11.8.1. Recoñecer as claves da pintura barroca e la singularidade das distintas escolas, principalmente as representadas por Velázquez, Rubens e Rembrandt. FA1. B11.8.2. Identificar as peculiaridades da pintura costumista holandesa e a duradeirainfluencia do xénero. FA1. B11.8.3. Analizar a formulación técnica e compositivo de "As Meninas" de Velázquez, en particular o tratamento da perspectiva e daluz, e detectar a influencia da súa técnica en correntes artísticas posteriores, como o movemento impresionista.		Proba específica	
b d e n	B11.12. Tenebrismo: Caravaggio.	B11.9. Comparar a iluminación tenebrista no barroco e en culturas posteriores.	FA1. B11.9.1. Estudar a estética tenebrista en pintores de distintas escolas, como Caravaggio, Ribeira, Valdés Leale Velázquez e identificar a influencia do recurso en todo tipo de manifestacións plásticas.		Proba específica	

b d e n	B11.17. Músicos importantes: Antonio Vivaldi, Claudio Monteverdi, George Friedrich Haendel, J. S. Bach, Georg P. Telemann, Jean-Philippe Rameau e Doménico Scarlatti. Monteverdi, George Friedrich Haendel, J. S. Bach, Georg P. Telemann, Jean-Philippe Rameau e Doménico Scarlatti.	B11.10. Recoñecer a música barroca e a súa evolución desde a música renacentista.	FA1. B11.10.1. Distinguir as claves musicais do Barroco e as súas principais achegas con respecto ao período precedente.	Revisión traballo alumno	
			FA1. B11.10.2. Identificar a súa proposta musical nas composicións de Vivaldi, Monteverdi, Häendel, J. S. Bach, Telemann, Rameau e Scarlatti.		
b d e n	B11.18. Música. Nacemento da ópera. B11.19. Elementos compositivos da ópera: música, libreto, escenografía, atrezo e vestuario.	B11.11. Valorar ou nacemento da ópera e a súa transcendencia posterior.	FA1. B11.11.1. Recoñecer os compoñentes dunha ópera e comprender a súa repercusión como xénero musical.		
b d e n	B11.20. Mobiliario, indumentaria e artes decorativas do barroco.	B11.12. Identificar o mobiliario e as artes decorativas do barroco.	FA1. B11.12.1. Precisar as achegas en mobiliario, indumentaria e artes decorativas do Barroco con respecto ao Renacemento.	Revisión traballo alumno	
b d, n e, i,	B11.21. Caixa escura.	B11.13. Analizar o proceso técnico da caixa escura.	FA1. B11.13.1. Destacar as implicacións da técnica da cámara escura na obra de Carel Fabritius e relacionala, como precedente, con achados posteriores como a caixa fotográfica.	Coavaliación	

Bloque 12: Francia e o resto de Europa.(2'5 puntos).							
Obx.	Contidos	Criterios avaliación	Indicadores	Comp.	Instr.	Cualif.	Temp.
b d e i n	B12.1. Orixe. Absolutismo político da monarquía francesa. O "Rey Sol" Luís XIV. Luís XV. B12.2. Refinamento sensual. Elegancia. B12.3. Arquitectura. Palacio de Versalles.	B12.1. Comparar a arte barroca e o Rococó, e establecer similitudes e diferenzas.	FA1. B12.1.1. Analizar a evolución do Barroco ao Rococó e inserila no contexto sociopolítico da Francia do século XVIII.	CCL CAA CD CCEC CSIEE	Probas específica	Observación: 10%	15 sesións
	b d e h n	B12.4. A pintura rococó, relixiosa e profana. B12.5. Pintores rococós: Watteau, Fragonard e Boucher.	B12.2. Diferenciar a temática relixiosa e a temática profana.				
b d e h i n	B12.6. Marie-Louise-*Élisabeth Vigée-Lebrun, pintora.	B12.3. Comparar as obras pictóricas de Marie-Louise-*Élisabeth Vigée-Lebrun e os pintores masculinos da súa época.	FA1.B12.3.1. Recoñecer a singularidade estética de Marie-Louise-Élisabeth Vigée-Lebrun e confrontala cos pintores da súa época. FA1.B12.3.1. Valorar os condicionantes sociais que dificultaban a presenza feminina en ámbitos masculinizados como a creación artística.		Proba específica	Coavaliación: 10%	
	B12.7. Pintura rococó en España. Antón Rafael Mengs e Francisco de Goya.	B12.4. Valorar as similitudes e as diferenzas entre a obra pictórica de Antón Rafael Mengs e pintores	FA1.B12.4.1. Caracterizar a obra de Mengs con respecto aos pintores do seu tempo e detectar a súa influencia nas obras de Goya da súa	Revisión tarefas alumno			

		posteriores, por exemplo Francisco de Goya.	primeira época.			
b d, e h, n	B12.8. Imaxinería española.	B12.5. Comparar o tratamento iconolóxico dos motivos relixiosos entre Gregorio Fernández e Salzillo.	FA1. B12.5.1. Analizar o tratamento iconolóxico dos motivos relixiosos na obra de Salzillo e establecer diferenzas coas tallas de Gregorio Fernández.	Revisión traballo alumno		
d e h n	B12.9. Música. Mozart: obras principais; óperas.	B12.6. Analizar a obra musical de Mozart: análise, identificación de fragmentos de obras máis populares e comparación con obras doutros autores e doutras épocas.	FA1. B12.6.1. Identificar os trazos musicais máis representativos de Mozart e recoñecelos nas súas principais obras.			
	FA1. B12.6.2. Analizar as súas óperas e o “ Réquiem” en relación á produción musical do seu tempo.					
	FA1. B12.6.3. Concretar os motivos da prolongada influencia do seu xenio compositivo.					
d e h, n	B12.10. Composicións musicais máis representativas: partes	B12.7. Describir as partes das composicións musicais.	FA1. B12.7.1. Distinguir entre oratorios, misas, concertos, sonatas e sinfonías e identificar os seus elementos constitutivos e estrutura musical.	Aplicación das TICS (revisión tarefas)		
d e h n	B12.11. Mobiliario e decoración de interiores. Estilo Luís XV. B12.12. Indumentaria e artes decorativas. B12.13. Manufacturas reais europeas. Porcelana de Sèvres, Meissen e o Bo Retiro. A Real Fábrica de Vidro de La Granja de San Ildefonso (Segovia).	B12.8. Analizar as claves estilísticas do estilo rococó, especialmente en vestiarios e mobiliario en España e en Europa..	FA1. B12.8.1. Caracterizar o mobiliario rococó e identificar a singularidade do estilo Luís XV.	Coavaliación		
	FA1. B12.8.2. Describir o vestiario do século XVIII, diferenciar as súas características dependendo da extracción social e especificar as peculiaridades da moda cortesá francesa.					

	B12.14. Xoiaría do século XVIII.					
d, e i, h n, p	B12.15. Técnica da cerámica: porcelana e louza. B12.16. Características da cerámica europea e da oriental.	B12.9. Recoñecer a importancia artística de la cerámica, e especialmente da porcelana, valorando a evolución desde a louza ata as figuras desta época.	FA1. B12.9.1. Establecer a tipoloxía da cerámica europea e comparala coa oriental. FA1. B12.9.2. Especificar a evolución desde a louza ata a porcelana.		Aplicación das TICS	
D, e, i h, n	B12.17. Técnica del vidrio soplado	B12.10. Explicar o modo de fabricación do vidro soprado.	FA1. B12.10.1. Recoñecer as técnicas de fabricación do vidro e, en concreto, o proceso de fabricación do vidro soprado.		Aplicación das TICS	

Bloque 13: O NEOCLASICISMO.(2´5 puntos).

Obx.	Contidos	Criterios avaliación	Indicadores	Comp.	Instr.	Cualif.	Temp.
b d e n	B13.1. Orixe política do neoclasicismo: Luís XVI. B13.2. Arquitectura. Recursos formais gregos, romanos e renacentistas. B13.3. Influencia de Palladio. B13.4. Estilo Imperio en Francia. B13.5. Edificios notables: Ópera de París, Capitolio en Washington e Congreso dos Deputados en Madrid..	B13.1. Identificar as claves do neoclasicismo arquitectónico.	FA1. B13.1.1. Asimilar o concepto de clásico, os elementos distintivos que o caracterizan e o seu carácter atemporal. FA1. B13.1.2. Recoñecer as claves estéticas do Neoclasicismo na arquitectura. FA1. B13.1.3. Relacionar as etapas de Luís XVI e Napoleón cos estilos artísticos do seu tempo. FA1. B13.1.4. Identificar e comparar os principais edificios neoclásicos europeos e americanos.	CCL CAA CD CCEC CSIEE CSC	Proba escrita	Observación: 10% Revisión tarefas: 10% Coavaliación: 10%	10 sesións

b d e n	B13.6. Volta ao clasicismo renacentista.	B13.2. Valorar a transcendencia do neoclasicismo dentro da cultura europea.	FA1. B13.2.1. Contextualizar os motivos da recuperaci3n do clasicismo arquitect3nico, tanto desde unha perspectiva hist3rica e sociol3xica como psicol3xica ou est3tica.		Proba espec3fica (proba oral)	Probas espec3ficas : 70% (todos est3ndares igual valor)		
b d e, n	B13.7. Auxe do orientalismo. Comercio con Oriente. Chinoiseries.	B13.3. Recoñecer os elementos da cultura oriental que se van incorporando progresivamente 3 cultura europea.	FA1. B13.3.1. Relacionar factores econ3micos como o auxe do comercio con Oriente e con actitudes culturais como a difusi3n do gusto orientalizante na moda europea.					
b d e n	B13.8. Caracter3sticas formais da escultura: sensualidade e dinamismo. Relaci3n coa danza. B13.9. Obras escult3ricas e autores sobresalientes: C3nova e Carpeaux.	B13.4. Comparar as obras escult3ricas dos artistas europeos m3is sobresalientes	FA1. B13.4.1. Recoñecer as principais claves est3ticas da escultura neocl3sica.					Proba escrita
			FA1. B13.4.2. Identificar as achegas escult3ricas de Canova, recoñecer as s3as principais obras e comparar a s3a contenci3n neocl3sica coa expresividade de Carpeaux.					Aplicaci3n das TIC
b d e n	B13.10. Pintura neocl3sica en Francia: Jean Louis David y Jean Auguste Dominique Ingres. B13.11. Auge de la pintura inglesa: Thomas Lawrence, Joshua Reynolds y George Romney.	B13.5. Comparar o tratamento pict3rico de pintores coet3neos, por exemplo Jean Louis David e Jean Auguste Dominique, Ingres.	FA1. B13.5.1. Identificar as claves est3ticas da pintura neocl3sica.					Coavaliaci3n
			FA1. B13.5.2. Recoñecer e comparar as obras dos principais pintores neocl3sicos, como David e Ingres.					
b c d e	B13.11. Auge de la pintura inglesa: Thomas Lawrence, Joshua Reynolds y George Romney. B13.12. Emma Hamilton y la moda de la 3poca.	B13.6. Identificar as obras pict3ricas m3is importantes dos pintores ingleses.	FA1. B13.6.2. Caracterizar a obra pict3rica de Thomas Lawrence e Joshua Reynolds.	Revisi3n de tarefas do alumno				
			FA1. B13.6.1. Recoñecer as peculiaridades da pintura inglesa da 3poca.					
			FA1. B13.6.3. Analizar a figura de Emma Hamilton como musa de George Romney e					

n			amante de Nelson, e concretar a súa repercusión no gusto e a moda da época.			
b d e n	B13.13. Mobiliario en Francia: estilos Luís XV, Luís XVI y Imperio B13.14. Joyería. Relojes. Vestuario. Porcelana.	B13.7. Discernir entre o mobiliario Luís XV e Luís XVI	FA1. B13.7.1. Identificar tipoloxías e establecer comparacións formais, sociolóxicas e estéticas entre o mobiliario dos estilos Luís XV, Luís XVI e Imperio.		Aplicación das TIC	

APLICACIÓN DOS ESTÁNDARES E CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN DO ALUMNO

Cualificación de cada estándar segundo o procedemento de avaliación :	<p>Se o procedemento é unha proba obtemos a cualificación do estándar directamente esta. Si se fíxese máis dunha proba faríamos a media.</p> <p>Se o procedemento de avaliación é o traballo persoal, a cualificación obtida será a media das cualificacións obtidas no estándar en cada traballo proposto no que se traballe dito estándar.</p>
Probas 70%	<ul style="list-style-type: none"> As preguntas do exame estarán deseñadas tendo como referencia os estándares das unidades a cualificar . Para ter aprobado o exame o alumno ten que ter aprobados o estándar ou estándares dos que se examina en dita proba. Da proba obtemos o nivel de adquisición de cada estándar traballado aplicando os criterios recollidos na planificación de cada unha das unidades.
Tarefas do alumno 30%	<ul style="list-style-type: none"> Os traballos valorarán o estándar ou estándares sinalados na unidade (traballo persoal ou tarefas do alumno) A cualificación final do estándar a obtemos facendo a media en todas as notas obtidas nos traballos nos que se introduce o estándar. A nota final do traballo a obtemos tendo en conta a nota dos estándares traballados respectando o peso de cada estándar recollido na unidade. É necesario ter aprobados os estándares básicos utilizados no traballo para aprobalo. Cada traballo plantexado traballará varios estándares todos eles sinalaranse na rúbrica de corrección do traballo. Cando o profesor propoña un traballo máis complexo ou laborioso, este poderá contar o dobre (incluso o triple se fose necesario) que o resto dos traballos propostos. Se así fose, o profesor deberá explicar os cambios na cualificación ao alumno ao propoñer o traballo. A cualificación final do estándar a obtemos facendo a media en todas as notas obtidas nos traballos nos que se introduce o estándar.

Aclaracións:

Modo de cualificación de tarefas do alumno para aplicar os estándares:

O profesor utilizará unha rúbrica para a corrección de cada traballo proposto. En dita rúbrica anotará os estándares traballados e a puntuación que corresponde a cada un de eles. A nota do traballo configúrase respectando o valor asignado a cada estándar na unidade.

- Se o alumno desexa mellorar a cualificación poderá repetir a actividade pola súa conta. Considerarase como válida a nota máis alta das obtidas.
- Valorarase, de forma significativa, a entrega das actividades nos prazos e datas previstos. No caso de entregar o traballo fora do prazo:
  1. Se o traballo é entregado na mesma semana pero non o día de entrega será cualificado sobre 7 puntos.
  2. Fora da semana de entrega pero dentro da avaliación será cualificado sobre 5 puntos.
  3. Fora da avaliación sobre 4 puntos.

Táboas para medir o nivel de adquisición dos estándares:

NIVELES DE ADQUISICIÓN DOS ESTÁNDARES DA UNIDADE - Estándares utilizados na corrección de tarefas do alumnos. Se as tarefas son escritas ou orais e individuais, o nivel de adquisición o indicaría a táboa dos estándares referidos á comprensión de conceptos. Para traballos de outra índole usaremos a seguinte táboa.		
En vías de adquisición <i>(desde 0% a 40% do valor do estandar)</i>	Adquirido <i>(50% ou 70% do valor asignado ao estandar)</i>	Avanzado <i>(80% ou 100% do valor asignado ao estandar)</i>
Os rexistros recompilados da rúbrica de corrección utilizada polo profesor demostran que o traballo non cumpre de xeito aceptable cos aspectos básicos da proposta nin o alumno está implicado no traballo.	Os rexistros recompilados da rúbrica de corrección utilizada polo profesor amosan que o traballo cumpre de xeito aceptable cos aspectos básicos da proposta e que o alumno mostra un interese aceptable polo mesmo.	O alumno móstrase participativo e implicado en todo momento co seu traballo. Mostra unha actitude autónoma e responsable, respectando o traballo propio e alleo e Mantén una actitude que propicia o traballo e isto reflectese nos resultados obtidos.
<p><i>Á hora de realizar a corrección destes traballos ou tarefas dos alumnos o profesor utilizará rúbricas que reflicten o nivel de desenvolvemento cada un dos estándares que se traballan en cada un dos traballos para poder obter con claridade a puntuación obtida en cada estándar (tendo en conta que un mesmo estándar pode ser traballado en varias tarefas propostas)</i></p>		

NIVELES DE ADQUISICIÓN DOS ESTÁNDARES DA UNIDADE- Estándares referidos á comprensión de conceptos			
En vías de adquisición (desde 0% a 40% do valor do estandar)	Adquirido (50% ou 60% do valor asignado ao estandar)	Avanzado (70% ou 80% do valor asignado ao estandar)	Excelente (90% o 100% do valor asignado ao estandar)
<p>Á hora de elaborar assúas respostas nas probas escritas e nas probas orais, recolle soamente parte dos conceptos clave que demostran que domina o tema e , polo tanto, cumpre con parte dos estándares que reflicten o traballo dos conceptos relacionados con este.</p>	<p>Á hora de elaborar assúas respostas nas probas escritas e nas probas orais, recolle os conceptos clave que demostran que coñece o tema e que, polo tanto, cumpre cos estándares que reflicten o traballo dos conceptos relacionados con este.</p>	<p>Á hora de elaborar assúas respostas nas probas escritas e nas probas orais, recolle os conceptos clave que demostran que domina o tema. As respostas, ademais, están redactadas correctamente, expoñendo con claridade os conceptos.</p>	<p>Á hora de elaborar assúas respostas nas probas escritas e nas probas orais, recolle os conceptos clave que demostran que domina o tema. As respostas, ademais, están redactadas correctamente, expoñendo con claridade os conceptos, xerarquizando os mesmos en relación á cuestión plantexada e establecendo relación entre os mesmos e entre estes e a cuestión á obxecto de análise.</p>
<p><i>Para a corrección das probas escritas será conveniente que o profesor utilizase rúbricas que permitan definir con claridade os estándares traballados e a puntuación obtida en cada un deles.</i></p>			

1. Concrecións metodolóxicas

1.1 Concrecións metodolóxicas para o ensino telemático

2. Concrecións metodolóxicas para o ensino telemático

3. Toda a metodoloxía anterior mantense no ensino telemático.
4. Os materiais están subidos na aula virtual do centro (tanto apuntes como presentacións) e o material audiovisual de ampliación, no blogue da materia.
5. As diferenzas respecto á modalidade presencial son as seguintes:
6. Exames e explicacións de conceptos terán que ser on line.
7. A única vía de entrega de traballos será a telemática (preferentemente a aula virtual do centro).
8. As propostas de traballo faranse tamén a través de esta plataforma, reforzándoas durante as conexións on line.
9. Os traballos en grupo terán que ser "traballos colaborativos" utilizando as plataformas que se prestan a esta forma de traballo (como a de presentación google, pinterest, thinglink, canva ...).
10. O seguimento de dito traballo fará obrigatorio que a profesora pertenza aos grupos para poder seguir os avances e redixilo se fose necesario.
11. As exposicións orais dos traballos dos alumnos faranse tamén por vía telemática.
12. Para a organización do ensino, teremos un grupo de whatsapp que axudará a planificar as sesións e datas de entrega. A dirección de correo da clase facilitará tamén a conexión e organización así como una atención rápida se xorden dúbidas.

13.

13.1 Concrecións metodolóxicas para o ensino semipresencial

14. Concrecións metodolóxicas para o ensino semipresencial

15. Mantense a forma de traballo da modalidade on line. A única diferenza estaría en que as probas escritas faranse presenciais se a situación sanitaria o permite (se non terá que ser por vía telemática) e, se as sesións presenciais posibles son suficientes, teremos o máximo de explicacións presenciais. Os alumnos poderán tamén entregar o traballo en ditas sesións e utilízalas tamén para aclarar dúbidas.
16. O resto do proceso mantense como na modalidade de ensino telemático.

17. Materiais e recursos didácticos que se vaian utilizar

18. Materiais e recursos didácticos (para o ensino presencial, telemático e semipresencial)

19. Para o tratamento e formulación didáctica desta materia estímase adecuado o método activo e participativo, con

base fundamental en fontes iconográficas e medios audiovisuais.

20. Poñerase ao dispor dos alumnos apuntes elaborados pola profesora así como as presentacións utilizadas para as explicacións, esquemas dos temas tratados (aula virtual) e material de ampliación (no blogue).
21. Nas clases proxectaranse presentacións de Power Point coas obras principais de cada un dos estilos artísticos incluíndose nelas as características e aspectos máis destacados das mesmas.
22. Nalgunhas sesións proxectaranse documentais ou películas (non necesariamente o filme completo) que conteñan unha información significativa para a materia.
23. Recoméndase así mesmo o uso da internet para ter unha visión o máis completa posible do mundo da arte e buscar información para os traballos propostos.
24. O Caderno de Autor que o alumno realizará cos temas de Hª da arte que se traten en cada avaliación.
25. Podemos considerar tamén como material necesario para as modalidades on line e semipresencial as plataformas que permiten o traballo colaborativo; O correo electrónico e o dispositivo móbil para o grupo de whatsapp, a aula virtual do centro...estos medios convírtense en material imprescindible para o seguimento do proceso (así como dispositivos móbiles, tablets ou equipos informáticos para traballar ou poder seguir as clases on line e mesmo facer as presentacións dos seus traballos).

26. Criterios sobre a avaliación, cualificación e promoción

26.1 Criterios de avaliación

27. Avaliacións parciais (para o ensino presencial, telemático e semipresencial)

28. AVALIACIÓN

29.

30. A actividade avaliadora seguirá o seguinte itinerario no proceso de ensinanza-aprendizaxe:

31.

32. Avaliación inicial

33. A avaliación inicial realizaraa o equipo docente durante o primeiro mes do curso escolar co fin de coñecer e valorar a situación inicial do alumnado en canto ao grao de desenvolvemento das competencias clave e ao dominio dos contidos das distintas materias. Para iso terase que ter en conta a análise dos informes persoais da etapa ou o curso anterior

34. correspondentes ao alumnado do grupo, ademais doutros datos obtidos polo profesorado sobre o punto de partida desde o que o alumno ou a alumna inicia as novas aprendizaxes.

35. A avaliación inicial terá unha finalidade exclusivamente orientadora e será o punto de referencia do equipo docente para a toma de decisións relativas ao desenvolvemento do currículo por parte do mesmo e para a súa adecuación ás características e aos coñecementos do alumnado.

36.

37. **Avaliación continua** A avaliación do proceso de aprendizaxe do alumnado terá en conta tanto o progreso xeral do alumnado a través do desenvolvemento dos distintos elementos do currículo. A avaliación terá en consideración tanto o grao de adquisición das competencias clave como o logro dos obxectivos da etapa. O currículo está centrado no desenvolvemento de capacidades que se atopan expresadas nos obxectivos das distintas materias curriculares da etapa. Estes aparecen secuenciados mediante criterios de avaliación e os seus correspondentes estándares de aprendizaxe avaliábeles que mostran unha progresión na consecución das capacidades que definen os obxectivos. Os criterios de avaliación e os seus correspondentes estándares de aprendizaxe serán o referente fundamental para valorar o grao de adquisición das competencias clave, a través das diversas actividades e tarefas que se desenvolvan na aula.

38.

39. Referentes da avaliación

40. Os referentes para a avaliación serán:

41. Os criterios de avaliación e os estándares de aprendizaxe da materia que serán o elemento básico a partir do cal se relacionan o resto dos elementos do currículo.

42. • Os criterios instituídos nesta programación didáctica.

43. • Os procedementos de avaliación e os criterios de cualificación especificados na programación didáctica.

44.

45.

46. PROCEDEMENTOS, TÉCNICAS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN E CUALIFICACIÓN.

47.

48. INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN

49.

50. A información do proceso de ensino-aprendizaxe realizarase a partir das seguintes instrumentos:

51. 1. Probas escritas: As probas escritas terán como función o comprobar o nivel de adquisición, consolidación e progreso dos coñecementos e procedementos. A estrutura da proba cinguirase ás orientacións universitarias e consistirá en desenvolver un tema, facendo o comentario artístico dunha ou varias obras propostas.

52. 2. Traballo do alumno:

53. a) Comentarios de texto, comentarios de imaxes fixas, análise comparativa entre obras de arte contemporáneas ou extemporáneas, material audiovisual (documentais, películas, youtube...). Os alumnos terán que facer exposicións individuais ou grupais relacionadas co currículo da materia: para as exposicións orais poderase empregar aqueles recursos didácticos audiovisuais e artísticos que o alumno ou grupo considere conveniente.

54.

55. b) O Caderno de Autor (a modo de Caderno de Campo ou Caderno de Viaxe) que os alumnos irán desenvolvendo costemas de arte que se tratan na clase. Este caderno terá un carácter eminentemente artístico e servirá para que o alumno recolla unha selección dos principais conceptos e exemplos dos períodos artísticos dos temas que se estuden. Non é un mero caderno de debuxo, trátase máis ben dun caderno de estudo onde se recollerán exemplos de obras artísticas.

56. O caderno de Autor e todos os exercicios e proxectos realizados polos alumnos para ter cualificación positiva deberán ser entregados en tempo e forma. Neste caderno, os exercicios e proxectos deberán facerse fora do horario de clase, aínda que sempre co seguimento do profesorado.

57.

58. 3. Observación do traballo e a conduta en clase: comportamento, traballo e participación. Instrumentalmente para a cualificación desta materia terase en conta:

59. (Os instrumentos, procedementos e técnicas de avaliación mantense durante a modalidade on line unicamente cambian materiais e metodoloxía como se explica nos apartados correspondentes da programación).

60. **Avaliación final (para o ensino presencial, telemático e semipresencial)**

61.

62. Avaliación final ou sumativa É a que se realiza ao termo dun período determinado do proceso de ensino-aprendizaxe para determinar se se alcanzaron os obxectivos propostos e a adquisición prevista das competencias clave e, en que medida alcanzounos cada alumno ou alumna do grupo-clase. É a conclusión ou suma do proceso de avaliación continua na que se valorará o proceso global de cada alumno ou alumna. Na devandita avaliación teranse en conta tanto

as aprendizaxes realizadas en canto aos aspectos curriculares de cada materia, como o modo en que desde estes contribuíron á adquisición das competencias clave. O resultado da avaliación expresarase mediante as seguintes valoracións: Insuficiente (IN), Suficiente (O seu), Ben (BI), Notable (NT) e Sobresaliente (SB), considerándose cualificación negativa o Insuficiente e positivas todas as demais.

63. A Nota obtida na Avaliación final terá como referencia a media aritmética das notas obtidas durante as tres avaliacións nas que se estrutura o curso pero valórase especialmente a capacidade do alumno de ir mellorando, de xeito que, aínda que a nota media as veces non alcance, se un alumno mellora moito durante o curso poderá obter una cualificación maior.

64. Avaliación extraordinaria (para o ensino presencial, telemático e semipresencial)

65. Recuperación de maio

66. Os alumnos que non aproben en maio, poderán presentarse a unha proba extraordinaria en maio, onde se examinarán dos contidos de toda a materia traballados durante o curso e que terá a mesma estrutura que as realizadas ao longo do curso.

67. • Recuperación de pendentos

68. A avaliación dos alumnos de pendentos realizaraa o profesor ou profesores que imparten a materia en 2º de Bacharelato. Informaranlles debidamente do calendario das probas escritas que terán que superar para obter o aprobado nesta materia e dos contidos do programa que formarán parte de cada exame.

69. O programa de estudo será o especificado na Programación do curso pasado para Primeiro de Bacharelato. Os alumnos tomarán como referencia o apuntes subidos na aula virtual da materia así como os materiais (recursos dixitais,

70. resumos, presentacións, vídeos, etc...) postos á súa disposición na mesma plataforma e no blogue da materia .

71. Haberá dúas probas. A nota final será a media das tres avaliacións. Os alumnos que o prefiran o que suspenderan estas probas teñen outra oportunidade dun examen final en maio.

72. Os que de novo suspendan terán unha terceira oportunidade na proba extraordinaria de maio..

72.1 Criterios de cualificación

73. Criterios de cualificación (para o ensino presencial, telemático e semipresencial)

74. Criterios de cualificación

75. Para a avaliación desta materia teranse en conta os seguintes criterios de cualificación: **Cualificación obtida polo alumno:**

76. 80% da cualificación obtida polo alumno:

77. Probas escritas: Realizaranse polo menos dúas probas escritas por trimestre, que se cualificarán de 0 a 10, realizándose a media entre ambas, sempre que se alcancen os 4 puntos.

78. Para a súa corrección terase en conta: **parámetros de valoración dos estándares (laranxas e grises)**

79. - Coñecemento dos feitos. Dominio de los conceptos a abordar.

80. - Riqueza de vocabulario lingüístico e histórico; uso do vocabulario específico

81. - Claridade de conceptos: exposición ordenada e correcta localización espacial e temporal.

82. - Forma de expresarse correcta.

83. - Limpeza, orde e boa presentación

84. - Na elaboración do tema do exame haberán de estar os contidos dos apuntes do profesor e as ampliacións

elaboradas nos comentarios de arte feitos polos alumnos.

- 85.** A nota final de cada trimestre será a media destas cualificacións.
- 86.** É moi importante ter en conta que estamos nun proceso de avaliación continua, e tamén que é obxectivo importante da materia desenrolar a capacidade do alumno de establecer relacións entre obras de distintos artistas e distintos períodos artísticos. Por isto, no departamento vemos pertinente a realización dun exame de varios períodos artísticos diferentes no que se poidan pedir ao alumno o establecemento de ditas realizacións. Este exame será realizado ao término da segunda avaliación e terá como referencia a materia impartida na primeira e a segunda avaliacións do presente curso. É necesario ter aprobado este exame para ter aprobada a materia.
- 87. 20% da cualificación :** Xunto ás cualificacións destas probas, valoraranse as actividades e exercicios do alumno e a actitude (comportamento, interese e ausencias) formará parte de esta porcentaxe: : [parámetros de valoración dos estándares](#)
- 88.** Tanto a nota do Caderno de Autor (Traballos de estudo plástico e técnico acerca das formas artísticas estudadas. Realizados na casa, presentados en forma de caderno no que se inclúen: debuxos, análises de obras artísticas, anotacións persoais...)
- 89.** Valórase: a orixinalidade, a adecuada presentación en tempo e forma, a elección de imaxes e textos significativos e de interese, enfoque global do caderno, uso adecuado de diversos materiais e técnicas no deseño de proxectos; Acerto e pertinencia na elección de temas a tratar. Capacidade da imaxe e texto elegidos de recoller e reflectir o dominio dos contidos traballados.
- 90.** Traballos de Investigación e exposición en clase presencial ou online, individuais ou en grupo segundo os estándares de avaliación.
- 91.** Valoraranse os dotes investigadores, e a adecuada presentación, a capacidade de traballo en grupo se é o caso, expresión oral e escrita correcta; Procura, obtención e tratamento de información na rede: Seguir as pautas e indicacións no proceso de traballo, datos e modo de entrega das tarefas. Dominio dos conceptos traballados.
- 92.** Actitude do alumno: participación activa e a actitude ante a materia; Participación en diálogos críticos e construtivos sobre o tema de estudo; Participación construtiva en actividades grupais; Interese, aprecio, respecto, gozar e valoración crítica das obras audiovisuais; Atender debidamente durante as explicacións do profesor; Cooperación.
- 93.** -A exposición de cada estudante non excederá os 10 minutos. Elixirá o formato adecuado e os medios técnicos ou materiais necesarios para a presentación
- 94.** Como proxectos, os máis frecuentes desagregase da seguinte maneira:
- 95.** Para superar a avaliación do trimestre o alumno deberá alcanzar, como mínimo, 5 puntos.
- 96.** Os alumnos que suspendan un trimestre terán a posibilidade de recuperalo mediante unha proba escrita ao comezo do seguinte trimestre.
- 97.** Unha vez obtida a nota final redondearase ao número superior no caso de que as décimas superen ou igualem a 0,5. No caso de que as décimas sexan menores a 0,5 redondearase ao número inferior. A nota final de curso será a nota media das obtidas en cada unha das tres avaliacións. Do mesmo xeito que na nota de cada avaliación, o resultado da media redondearase ao número superior ou inferior en función de se as décimas son superiores, iguais ou inferiores a 0,5.
- 98.** A Nota obtida na Avaliación final terá como referencia a media aritmética das notas obtidas durante as tres avaliacións nas que se estrutura o curso pero valórase especialmente a capacidade do alumno de ir mellorando, de xeito que, aínda que a nota media as veces non alcance, se un alumno mellora moito durante o curso poderá obter una cualificación maior.
- 99. (Os instrumentos e procedementos de avaliación e os criterios de cualificación mantense durante a modalidade on line e semipresencial, unicamente cambian materiais e metodoloxía como se explica nos apartados correspondentes da programación).**

99.1 Criterios de promoción

100. Criterios de promoción (para o ensino presencial, telemático e semipresencial)

101.

102. Indicadores de logro para avaliar o proceso do ensino e a práctica docente.

103. Mecanismos de revisión, avaliación e modificación da programación	
104. Planificación 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112.	113. Planifica a práctica docente tendo en conta os estándares de aprendizaxe. 114. Realiza a temporización tendo en conta as horas asignadas á materia e a duración dunha sesión de traballo. 115. Selecciona e secuencia os contidos de maneira progresiva e tendo en conta os aspectos particulares de cada grupo. 116. 117. Planifica as clases de maneira aberta e flexible. 118. Selecciona e elabora os materiais e recursos didácticos para desenvolver a práctica docente na aula. 119. Establece criterios, procedementos e instrumentos de avaliación correlacionados cos estándares de aprendizaxe.
120. 121. Motivación do 122. alumna 123. do	124. Dá a coñecer a planificación da práctica na aula proporcionando unha visión de conxunto ao comezo de cada bloque de contidos e de cada sesión de traballo. 125. 126. Establece canles de comunicación para que o diálogo sexa fluído dentro e fóra da aula. 127. Proporciona ao alumnado o apoio necesario durante o proceso de ensino aprendizaxe. 128. Desenvolve actividades de diversos tipos e características introducindo elementos novedosos. 129. Fomenta un bo ambiente na aula. 130. Promove a participación activa do alumnado. 131. Fai posible a retroalimentación na entrega e avaliación de prácticas e traballos. 132. Relaciona os contidos, os proxectos e as actividades cos intereses do alumnado. 133. Organiza a aula para que o alumnado dispoña de espazo e recursos na realización 134. de prácticas e proxectos. 135. Evita a repetición de proxectos a fin de introducir elementos novedosos que motiven ao alumnado. 136.
137. 138. Traballo na aula 139.	140. Resume e repasa ao comezo de cada sesión os contidos xa traballados en sesións 141. anteriores. 142. Utiliza exemplos na introdución de novos contidos. 143. Resolve as dúbidas do alumnado dentro e fóra das sesións de traballo. 144. Establece tempos fóra das sesións de traballo para atender ao alumnado. 145. Utiliza diferentes soportes durante as sesións de traballo. 146. Selecciona prácticas, proxectos e actividades en xeral que permitan alcanzar os estándares de aprendizaxe e a adquisición das competencias clave.

	147.
148. Avaliación do	152. Realiza a avaliación inicial a fin de tomar as medidas individuais ou colectivas necesarias.
149. proceso de	153. Analiza os procesos e os resultados das prácticas, proxectos, exercicios, probas e
150. ensino-aprendizaxe	154. actividades en xeral.
151.	155. Establece medidas que permitan introducir melloras.
	156. Fai posible a retroalimentación na entrega e avaliación de prácticas e traballos indicando os aspectos nos que o alumnado pode e debe
	157. introducir melloras.
	158. Proporciona indicacións durante a realización do traballo práctico na aula.
	159. Supervisa de forma continua a resolución de exercicios e realización de tarefas que
	160. se desenvolven durante as sesións de traballo.
	161. Favorece os procesos de autoavaliación.
	162. Propón actividades complementarias para resolver problemas que xorden durante o proceso de ensino-aprendizaxe.
	163. Establece con claridade os criterios de avaliación e de puntuación.
	164. Informa ao alumnado e ás súas familias dos resultados obtidos.

165.

166. Organización das actividades de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes

167.	Actividades de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes
168.	Non pode haber neste curso ninguén con pendentes

169. Organización dos procedementos que lle permitan ao alumnado acreditar os coñecementos necesarios en determinadas materias, no caso do bacharelato

170.	Procedementos para acreditar os coñecementos necesarios
171.	

172. Deseño da avaliación inicial e medidas individuais ou colectivas que se poidan adoptar como consecuencia dos seus resultados

173.	Deseño da avaliación inicial
174.	Avaliación inicial
175.	A avaliación inicial realizárase o equipo docente durante o primeiro mes do curso escolar co fin de coñecer e valorar a situación inicial do alumnado en canto ao grao de desenvolvemento das competencias clave e ao dominio dos

contidos das distintas materias. Para iso terase que ter en conta a análise dos informes persoais da etapa ou o curso anterior

176. correspondentes ao alumnado do grupo, ademais doutros datos obtidos polo profesorado sobre o punto de partida desde o que o alumno ou a alumna inicia as novas aprendizaxes.

177.

178. Medidas individuais e colectivas

179. A avaliación inicial terá unha finalidade exclusivamente orientadora e será o punto de referencia do equipo docente para a toma de decisións relativas ao desenvolvemento do currículo por parte do mesmo e para a súa adecuación ás características e aos coñecementos do alumnado.

180. No caso de que esta avaliación inicial detecte a un alumno ou alumnos teña necesidade de algunha medida de atención á diversidade a liña de actuación será a que define o seguinte apartado da presentación.

181.

182. Medidas de atención á diversidade

183. Medidas de atención á diversidade

184. En colaboración co departamento de orientación se procurará detectar os casos dos alumnos que precisen medidas de atención especiais e elaboraranse actividades ó seu nivel para conseguir que poidan avanzar na súa aprendizaxe, manteñan a motivación e reforcen a súa autoestima.

185. O principio de atención á diversidade na aula debe entenderse como un modelo de ensino adaptativo, xa que debe atender a cada un dos alumnos de maneira individual. Neste sentido, será o persoal docente o que deseñe e desenvolva o currículo básico, adaptándoo ás necesidades peculiares de cada alumno. Como acontece en etapas educativas anteriores, no Bacharelato o alumnado presenta diferentes niveis de aprendizaxe en relación coa etapa de Educación Secundaria Obrigatoria. Con todo, o tratamento que se concede á atención á diversidade na etapa de Bacharelato móstranos características diferentes que o concedido na Educación Secundaria Obrigatoria. Desta forma, neste nivel educativo diversidade fai referencia á necesidade de ser atendidas desde adaptacións de acceso (recursos materiais, recursos organizativos e recursos humanos); sen chegar en ningún caso para tomar medidas curriculares significativas. Desde a aula, débese adoptar unha metodoloxía que favoreza a aprendizaxe de todo o alumnado na súa diversidade: propoñer actividades abertas, para que cada alumno realice segundo as súas posibilidades, ofrecer esas actividades cunha gradación de dificultade en cada unidade didáctica, organizar as aprendizaxes mediante proxectos que (á vez que lles motiven) axúdenlles a relacionar e aplicar coñecementos, aproveitar situacións de heteroxeneidade, como os grupos cooperativos, que favorezan a ensino-aprendizaxe. Neste sentido será a planificación de cada unidade didáctica, a programación e o seu desenvolvemento na aula o ámbito de actuación privilexiado para axustar a acción educativa á diversidade de capacidades, intereses e motivacións do alumnado.

186. Mostramos algúns ámbitos desde os que concretamos o tratamento á diversidade:

187. 5.1. Desde os Contidos:

188. Concretamos cales son os contidos imprescindibles, comúns a todos os alumnos. Estes contidos son os que, de maneira directa ou indirecta, contribúen ao desenvolvemento de capacidades tales como a comprensión, a expresión (escrita, verbal, gráfica e artística), a procura e selección da información e a aprendizaxe de técnicas básicas usando ferramentas sinxelas. Finalmente, a elección, delimitación ou profundización duns contidos fronte a outro será condicionada polas motivacións e intereses do alumnado.

189. 5.2. Desde diferentes estratexias didácticas:

190. Utilizando diferentes posibilidades que favorezan o tratamento á diversidade. Algunhas das estratexias poden ser: actividades de aprendizaxe variadas que permiten diferentes graos de profundización dos contidos, recursos didácticos que permitan comprender os conceptos básicos, propostas de traballo abertas e variadas, e, por último, a formación de grupos de traballo que favorezan o traballo colectivo, onde se fomente a boa relación intragrupal e intergrupala e os alumnos poidanse axudar uns a outros.

191. 5.3. Desde a avaliación:

192. Procurarase que a avaliación sexa o máis personalizada posible. Desta forma pódese coñecer moito mellor o progreso realizado por cada alumno, co que se lle pode orientar no proceso de ensino-aprendizaxe. Algúns métodos empregados nas unidades didácticas poderían ser: a toma de datos en relación coa motivación e grao de interese, revisión periódica do traballo diario e o grao de evolución e desenvolvemento dos contidos. Así mesmo considerárase necesario detectar as debilidades e fortalezas do grupo en canto á adquisición de competencias clave e funcionamento interno a nivel relacional e afectivo. Iso permitirá planificar correctamente as estratexias metodolóxicas máis adecuadas, unha correcta xestión da aula e un seguimento sistematizado das actuacións en canto a consecución de logros colectivos.

193. Concreción dos elementos transversais que se traballarán no curso que corresponda

194. Elementos transversais que se traballarán

195. A través do desenvolvemento dos distintos núcleos temáticos facilitaráselle ao alumno o coñecemento de temas e problemas aos que a nosa sociedade enfróntase, co fin de conseguir os seguintes fins:

196. - A educación no respecto dos dereitos e liberdades fundamentais, na igualdade de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres e na igualdade de trato e non discriminación das persoas con discapacidade.

197. - A educación no exercicio da tolerancia e da liberdade dentro dos principios democráticos de convivencia, así como na prevención de conflitos e a resolución pacífica dos mesmos.

198. - A preparación para o exercicio da cidadanía e para a participación activa na vida económica, social e cultural, con actitude crítica e responsable e con capacidade de adaptación ás situacións cambiantes da sociedade do coñecemento.

199. Ocupan por tanto un lugar relevante a transmisión daqueles valores que favorecen a liberdade persoal, a responsabilidade, a cidadanía democrática, a solidariedade, a tolerancia, a igualdade, respecto e a xustiza, que constitúen a base da vida en común.

200. Exporemos estes temas mediante debates a medida que vaian xurdindo, en conexión coa explicación das distintas unidades da materia. Pretendemos que os alumnos adopten posturas críticas ante estes temas de tanta relevancia social, e que desenvolvan estratexias para a resolución de problemas.

201. A materia de Fundamentos da arte II ten en conta os temas transversais da seguinte maneira.

202. -Igualdade entre homes e mulleres:

203. Nos temas dedicados ás pintoras impresionistas Berthe Morisot, María Cassat, Camille Claudel Tamara de Lempicka ou Leni Riefenthal onde se resaltará que o xénero non debería ser impedimento para ser creador de calquera disciplina artística. Non se ocultará que durante a época na que viviron estas mulleres, a sociedade patriarcal eclipsou ou tentou eclipsar en moitas ocasións a creatividade feminina, aínda que a historia da arte contemporánea cada vez abriuse máis a rescatar a mulleres que caeran no esquecemento e situounas no lugar que corresponde. Proba diso é o propio temario da materia que introduce creadores non só de xénero masculino.

204. -Dereitos constitucionais.

- 205.** A época da ilustración en España na época de Goya é propicia para desenvolver conceptos relacionados con este tema.
- 206.** -Xustiza e equidade Estes valores explícanse cando se desenvolven os temas dedicados á revolución industrial, concretamente a arquitectura de ferro, que pese ao indubidable avance tecnolóxico que supuxo, tamén se minguaron dereitos fundamentais dos traballadores.
- 207.** -A tolerancia cara ao diferente: O tema dedicado a Vincent Van Gogh servirá para introducir conceptos que fagan
- 208.** posible anular os prexuízos que se teñen cara ao diferente, cara ao distinto, subliñando as circunstancias ambientais, sociais, relixiosas e persoais que poden influír sobre o famoso pintor holandés. Tamén podería estenderse ás figuras de Francis Bacon e Jackson Pollock, personalidades complexas que hai que explicar nos seus termos correctos.
- 209.** -Prevención da violencia e resolución pacífica dos conflitos: A materia complementa os seus contidos artísticos con outros de contexto social que dan lugar a explicar as tristes circunstancias que sumiron a Europa en dúas conflagracións mundiais e que tivo desgraciadas consecuencias para diferentes colectivos, como foron os mozos, os homosexuais ou os xudeus por poñer algúns casos. Falaremos destes temas no período das primeiras vangardas, no período de entreguerras, o expresionismo ou a nova obxectividade que se enfrontou ao totalitarismo do III Reich. Tamén é adecuado tratar estes temas no personaxe máis afamado de Gergé, Tintín, xa que é un exemplo de tolerancia con outras culturas.
- 210.** -Iniciativa persoal: Calquera creador que rompeu cos esquemas da súa época debe ser tido en conta para romper co discurso imperante de que o emprendemento se circunscribe o ámbito empresarial e laboral, que as iniciativas persoais tamén teñen cabida no mundo da arte. Por iso trataremos de centrarnos na valentía de todos aqueles creadores que
- 211.** derrubaron os paradigmas da súa época creando novos camiños e innovadoras linguaxes que serviron de guía para outras xeracións posteriores. Por exemplo falaríamos diso nos ismos ou en arquitectos como LLe Corbusier, Lloyd Wright ou
- 212.** Van der Rohe, que ademais de revolucionar as formas arquitectónicas sempre tiveron en mente o mellor vivir do ser humano.
- 213.** -Riscos derivados das TIC: A última parte do programa fai énfase no Net Art e nas tecnoloxías da información e a comunicación, o que pode servir de pretexto para tratar o tema das redes sociais e a súa incidencia na privacidade, os dereitos de autor, a despersonalización da sociedade, etc

Concrecións metodolóxicas

METODOLOGÍA

Segundo especificase no Real Decreto 1105/2014, do 26 de decembro, polo que se establece o currículo básico da Educación Secundaria Obrigatoria e do Bacharelato, artigo 29 (Proceso de aprendizaxe), as actividades educativas no Bacharelato favorecerán a capacidade do alumnado para aprender en por si, para traballar en equipo e para aplicar os métodos de investigación apropiados.

a proposta metodolóxica en relación coa materia de Fundamentos de arte segue as Orientacións para facilitar o desenvolvemento de estratexias metodolóxicas que permitan traballar por competencias na aula, contidas no Anexo III da Orde ECD/65/2015, do 21 de xaneiro, pola que se describen as relacións entre as competencias, os contidos e os criterios de avaliación da educación primaria, a educación secundaria obrigatoria e o bacharelato.

En devandito Anexo, evidénciase que a metodoloxía debe partir da perspectiva do docente como orientador,

promotor e facilitador do desenvolvemento competencial no alumnado; ademais, a metodoloxía debe enfocarse á realización de tarefas ou situacións-problema, expostas cun obxectivo concreto, que o alumnado debe resolver facendo uso adecuado dos distintos tipos de coñecementos, destrezas, actitudes e valores; así mesmo, a metodoloxía debe ter en conta a atención á diversidade e o respecto polos distintos ritmos e estilos de aprendizaxe mediante prácticas de traballo individual e cooperativo.

Tamén, sinalase a necesidade de que a metodoloxía se axuste ao nivel competencial inicial dos alumnos, secuenciando o ensino de tal modo que se parta de aprendizaxes máis simples para avanzar gradualmente cara a outros máis complexos, despertando e mantendo a motivación do alumnado. Para iso, resulta imprescindible unha metodoloxía activa e contextualizada, que é aquela que facilite a participación e implicación do alumnado e a adquisición e uso de coñecementos en situacións reais. A metodoloxía activa ha de apoiarse en estruturas de aprendizaxe cooperativa, baseado na resolución conxunta de tarefas.

Nas actividades programadas nesta materia o punto de partida será unha introdución teórica sobre a proposta de actividade realizada polo profesor; exporase o proxecto como "un problema" para resolver polo alumnado; debatendo e consultando cos alumnos aquilo que máis interese; expondo e resolvendo dúbidas; buscando información a través da web e analizando a máis relevante. Cando a actividade requírao realizaranse bosquejos previos e estudos preparatorios do proxecto. Finalmente realizarase o proxecto de forma individual ou en grupo, cos materiais e técnicas construtivas máis acordes a cada actividade.

Como recursos metodolóxicos e didácticos podemos sinalar sobre todo: os apuntamentos achegados polo profesor; a web; o arquivo de imaxes; os vídeos sobre estilos artísticos, sobre os artistas e as súas obras; O profesor proporciona aos alumnos apuntes de cada tema. Na aula virtual aparecerán colgados os apuntamentos, un esquema-resumo e as presentacións que o profesor utilice en clase. Existe tamén un blogue creado para impartir esta materia no que o profesor colgará todo aquel material de ampliación organizados por temas e que considera interesante para completar a formación do alumno

CONCRECCIÓN METODOLÓXICA:

A metodoloxía da materia baséase na aprendizaxe por competencias, recorrendo a estratexias interactivas e á aprendizaxe cooperativa.

Eixos da metodoloxía:

1- Coñecemento dos contidos teóricos correspondentes ao currículo oficial da materia: Presentacións teóricas de cada tema.

Competencias crave a valorar: competencia en comunicación lingüística; competencia dixital; competencias sociais e cívicas; conciencia e expresión culturais.

2- Actividades (aprendizaxe orientada á acción): Realización práctica de exercicios correspondentes a cada un de bloques temáticos. Realización individual o cooperativa de Proxectos. Utilización de las TIC (traballo na aula de informática e na casa), acceso a recursos virtuais para a procura de información relevante aos prácticas e proxectos propostos.

Presentación oral de traballos relacionados cos períodos artísticos estudados en cada tema que buscan poñer de manifesto as interconexións entre as distintas correntes, formas de representación, materiais e técnicas artísticas (traballos para fomentar a aprendizaxe cooperativa e favorecer a oralidade).

Competencias crave a valorar: competencia dixital; competencia para aprender a aprender; competencias sociais e cívicas; sentido de iniciativa e espírito emprendedor; conciencia e expresión culturais.

3- Seguimento e avaliación:

Avaliación dos exercicios e proxectos realizados polo alumnado. Valórase o proceso de realización, incluída a proposta conceptual, e o resultado final.

Se realizarán exames.

Téñense en conta os criterios de avaliación e os estándares de aprendizaxe avaliáveis.

Traballos de recuperación de avaliacións non aprobadas.

Competencias a valorar: competencia en comunicación lingüística; competencia dixital; competencia para aprender a aprender; competencias sociais e cívicas; sentido de iniciativa e espírito emprendedor; conciencia e expresión culturais.

214. Materiais e recursos didácticos que se vaian utilizar

Materiais e recursos didácticos

Os materiais e recursos didácticos son un dos factores determinantes da práctica educativa, con todo, haberá de ter sempre en conta que a propia práctica educativa define o tipo de recursos e medios necesarios, non ó contrario. A selección dos materiais e recursos necesarios deberá axustarse : ó contexto educativo, ás características do alumnado e os obxectivos que se haxan proposto.

No caso da materia que nos ocupa, para poder cumprir coa liña de traballo proposta na metodoloxía da presente programación, é necesario usar recursos didácticos variados, alternando as técnicas de indagación coas expositivas, e os recursos tradicionais con outros de novo cuño, combinando así a explicación na aula e a realización de exercicios, coa procura na internet, a proxección de películas, documentais, etc, e a súa valoración no contexto histórico-artístico ou as actividades de reflexión e debate. En relación con iso, propónse o uso de materiais curriculares variados:

a.- Ao non contar con libro de texto impreso, o profesor elaborará material adecuado para cada unha das unidades coa finalidade de poder ser fotocopiáveis.

b.- Ademais tamén se poderá dispoñer de prensa dixital, Internet, etc.

c.- Recursos impresos, como textos, imaxes, mapas e outros materiais.

d.- Recursos dixitais, telemáticos e informatizados: a utilización do computador de aula e do cañón de vídeo para proporcionar ao alumnado informacións (presentacións, documentais, películas...), estimular a súa motivación e completar as explicacións, considérase básico. Por outra banda, impulsárase o uso da REDE para buscar todo tipo de información e levar a cabo pequenas investigacións.

Material didáctico

- Ilustracións, fotografías e vídeos e presentacións apoiando as explicacións teóricas do profesor, utilizando para proxeccións o cañón instalado na aula.
- Cañón , pantalla de proxección e ordenador portátil.
- Ordenador de mesa cos programas necesarios instalados.
- Cámara conectada ao cañón da aula para seguir explicacións prácticas do profesor.
- Material de consulta (monográficos de artistas ou de temas referentes as distintas materias adscritas ao departamento, libros de texto, publicacións ...)
- Fotocopias de exercicios que o alumno realizará e entregará ó profesor. O departamento propón ademais ó alumno unha serie de libros de consulta que serven para ampliar materia e para o seu uso .

1. Criterios sobre a avaliación, cualificación e promoción

1.1 Criterios de avaliación

Avaliacións parciais

Criterios utilizados para avaliar ao alumno:

- B1.1. Analizar a temática da escultura e pintura rupestres.
- B1.2. Debater acerca das posibles explicacións simbólicas das imaxes rupestres.
- B1.3. Recoñecer as características principais da pintura rupestre.
- B1.4. Explicar as características técnicas da pintura rupestre a partir de exemplos relevantes da península ibérica.

B1.5. Analizar Stonehenge e os seus traballos de recreación efectuados no século XX no monumento
B2.1. Identificar a arte exipcia en relación con outras culturas diferentes.
B2.2. Analizar a posible relación entre o modo de vida e a arte exipcio.
B2.3. Explicar a iconoloxía exipcia relacionando a imaxe co poder político.
B2.4. Identificar a técnica narrativa das pinturas exipcias.
B2.5. Comparar as pezas escultóricas segundo o material e a súa finalidade: pedra, madeira, obxectos suntuarios, sartegos, etc.
B2.6. Experimentar a técnica da encáustica.
B2.7. Recoñecer a tipoloxía das culturas situadas no Oriente Medio, a exipcia e a chinesa.
B2.8. Recoñecer a escultura en terracota dos guerreiros de Xian, do mausoleo do primeiro emperador Qin.
B2.9. Relacionar as claves políticas e artísticas dos guerreiros de Xian.
B2.10. Relacionar a técnica da escultura en terracota con usos actuais similares.
B2.11. Analizar nas culturas antigas a diferenza entre imaxes idealistas e naturalistas, e a súa posible relación coa finalidade da peza.
B3.1. Analizar comparativamente a arte arcaica grega e a arte exipcio.
B3.2. Identificar a arquitectura grega. Orixes formais e sociais.
B3.3. Explicar convenientemente as partes esenciais da arquitectura grega.
B3.4. Diferenciar as etapas na arte grega a partir das peculiaridades de cada etapa referidas nunha creación determinada.
B3.6. Describir a técnica da cerámica grega.
B3.7. Identificar a tipoloxía da xoiería grega en relación con outras culturas.
B3.8. Valorar o teatro grego e a súa influencia no teatro posterior.
B3.5. Diferenciar as características da escultura grega. Relacionar a arte grega con outras culturas ou aplicacións posteriores
B4.1. Valorar a importancia da cultura romana no Mediterráneo e a súa transcendencia histórica posterior.
B4.2. Explicar a importancia do latín como lingua común europea e a súa transcendencia na arte.
B4.3. Identificar as obras arquitectónicas da cultura romana a partir da identificación visual dos seus elementos principais.
B4.4. Relacionar a basílica romana coas igrexas cristiás posteriores, analizando os planos das plantas de diferentes edificios.
B4.5. Valorar a importancia técnica dos edificios romanos.
B4.6. Analizar a técnica da pintura ao fresco e a de mosaico.

B4.7. Relacionar o teatro romano e o teatro grego
B4.8. Comparar as artes aplicadas da cultura romana coas efectuadas noutros momentos e noutras culturas.
B5.1. Identificar as claves expresivas da arte visigoda.
B5.2. Relacionar a situación social e a arte aplicada.
B5.3. Analizar os templos visigodos e as súas características principais.
B5.4. Diferenciar a arte cristiá e a árabe na Península Ibérica.
B5.5. Analizar a técnica do artesanado das cubertas de madeira nas igrexas españolas.
B5.6. Describir a técnica da pintura e escritura sobre pergameo. Motivos iconográficos.
B5.7. Explicar a técnica construtiva da xoiaría visigoda. Técnica cloisonné e a súa aplicación posterior.
B5.8. Identificar as claves expresivas da arte do norte de Europa, tanto en España como no resto do continente.
B6.1. Explicar a relación da orde Beneditina e a expansión da arte románica.
B6.2. Identificar os elementos románicos na arquitectura, nomeadamente nos edificios relixiosos.
B6.3. Comentar o mito ou a realidade da teoría milenarista da fin do mundo.
B6.4. Relacionar a iconoloxía medieval e a súa plasmación gráfica.
B6.5. Explicar a finalidade iconográfica da escultura relixiosa e a forma consecuente con este obxectivo.
B6.6. Comparar a escultura e a pintura románicas coas creacións anteriores e posteriores.
B6.7. Identificar os obxectos e os elementos característicos da vida cotiá na Idade Media, nomeadamente a vestimenta.
B6.8. Comparar a estrutura narrativa románica e bizantina.
B6.9. Relacionar a pintura románica con técnicas similares posteriores.
B7.1. Analizar as claves sociais e técnicas da orixe do Gótico.
B7.2. Diferenciar as catedrais góticas doutras anteriores e posteriores.
B7.3. Identificar e nomear correctamente as claves principais da arte gótica: escultura, vidreiras policromadas e arcadas.
B7.4. Relacionar a arte gótica e a súa revisión no século XIX.
B7.5. Explicar o proceso técnico da creación de vidreiras policromadas.
B7.6. Comparar e identificar correctamente a escultura gótica fronte á románica.
B7.7. Identificar o proceso técnico da pintura sobre táboa, a preparación e os resultados.
B7.8. Describir a técnica de pintura ao tempero.
B7.9. Analizar a vestimenta gótica nas imaxes relixiosas e civís da época.
B8.1. Valorar a importancia histórica do estilo do renacemento e a súa transcendencia posterior.
B8.2. Identificar as claves técnicas da arquitectura renacentista e a súa relación coa cultura romana.
B8.3. Recoñecer a proporción áurea nalgún elemento de estilo renacemento: arquitectura, moblaxe, etc.
B8.4. Identificar as principais obras de artistas do Renacemento italiano.
B8.5. Comparar a pintura veneciana e a do resto de Europa.
B8.6. Identificar as esculturas e os traballos en volume máis emblemáticas do Renacemento.
B8.7. Analizar as vestimentas da época, nomeadamente na pintura.
B8.8. Recoñecer as claves técnicas da perspectiva cónica.

B8.9. Explicar as claves técnicas da pintura ao óleo, referenciando o seu uso en aplicación sobre lenzo.
B8.10. Valorar a diferenza da técnica da pintura ao tempero e a pintura ao óleo.
B9.1. Explicar a relación de mecenado entre Michelangelo, os Medici e o papa Xulio II.
B9.2. Analizar a importancia do concepto de artista total.
B9.3. Describir as claves iconolóxicas e iconográficas nos frescos da Capela Sixtina.
B9.4. Identificar as claves evolutivas na escultura de Michelangelo.
B10.1. Relacionar a cronoloxía do Renacemento español co italiano.
B10.2. Identificar a relación entre a sociedade da época e as artes plásticas.
B10.3. Recoñecer as principais obras arquitectónicas do Renacemento español.
B10.4. Comparar a técnica escultórica da Península Ibérica e do resto de Europa.
B10.5. Distinguir as obras pictóricas máis importantes do renacemento español.
B10.6. Comparar a obra pictórica de Sofonisba Anguissola coa pintura coetánea.
B10.7. Identificar as claves musicais da música renacentista.
B10.8. Recoñecer os obxectos cotiáns e os vestiarios do renacemento.
B11.1. Recoñecer as claves da arte barroca.
B11.2. Utilizar correctamente o vocabulario técnico aplicado aos elementos arquitectónicos.
B11.3. Identificar a asimetría en elementos da arte barroca e doutras culturas diferentes.
B11.4. Comparar as fachadas renacentistas e barrocas en España.
B11.5. Identificar as obras máis representativas da escultura barroca, en relación cos autores correspondentes.
B11.6. Distinguir a escultura hispánica da do resto de Europa.
B11.7. Comparar a escultura monocromática e a escultura policromada.
B11.8. Identificar a pintura barroca, comparando os estilos, por países.
B11.9. Comparar a iluminación tenebrista no barroco e en culturas posteriores.
B11.11. Valorar o nacemento da ópera e a súa transcendencia posterior. B11.10. Recoñecer a música barroca e a súa evolución desde a música renacentista. B11.12. Identificar a mobaxe e as artes decorativas do barroco.
B11.13. Analizar o proceso técnico da caixa escura.
B12.1. Comparar a arte barroca e o Rococó, e establecer similitudes e diferenzas.
B12.2. Diferenciar a temática relixiosa e a temática profana.
B12.3. Comparar as obras pictóricas de Marie-Louise-Élisabeth Vigée-Lebrun e os pintores masculinos da súa época.
B12.4. Valorar as similitudes e as diferenzas entre a obra pictórica de Anton Rafael Mengs e pintores posteriores, por exemplo Francisco de Goya.
B12.5. Comparar o tratamento iconolóxico dos motivos relixiosos entre Gregorio Fernández e Salzillo.
B12.6. Analizar a obra musical de Mozart: análise, identificación de fragmentos de obras máis populares e comparación con obras doutros autores e doutras épocas.
B12.7. Describir as partes das composicións musicais. B12.8. Analizar as claves estilísticas do estilo rococó, especialmente en vestiarios e mobaxe en España e en Europa.
B12.9. Recoñecer a importancia artística da cerámica, e nomeadamente da porcelana, valorando a evolución desde a louza ata as figuras desta época.
B12.10. Explicar o modo de fabricación do vidro soprado.

B13.1. Identificar as claves do neoclasicismo arquitectónico.

B13.2. Valorar a transcendencia do neoclasicismo dentro da cultura europea.

B13.3. Recoñecer os elementos da cultura oriental que se van incorporando progresivamente á cultura europea.

B13.4. Comparar as obras escultóricas dos artistas europeos máis salientables.

B13.5. Comparar o tratamento pictórico de pintores coetáneos, por exemplo Jean Louis David e Jean Auguste Dominique Ingres.

B13.6. Identificar as obras pictóricas máis importantes dos pintores ingleses.

B13.7. Discernir entre a moblaxe Luís XV e a Luís XVI.

A avaliación levarase a cabo tendo en conta os obxectivos educativos e os criterios de avaliación, especificados nos estándares indicados nos cuarto punto da programación.

Ao inicio do curso realizarase unha avaliación inicial dos coñecementos e experiencias previas dos alumnos e alumnas, mediante unha proba inicial de trazados básicos. Esta avaliación servirá como punto de partida e referencia das aprendizaxes de cada un dos alumnos.

Ao longo do curso realizarase unha avaliación formativa, continua e integradora que permita coñecer, de forma inmediata, os fallos ou erros de aprendizaxe, para corrixilos.

Os procedementos que se van utilizar para avaliar son tres:

PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN

A) OBSERVACIÓN E REXISTRO SISTEMÁTICO." O"

Entendemos que pode ser un procedemento de grande utilidade nesta materia. o instrumento que nos axuda a recoller a información que servirá para ter en conta os seguintes aspectos:

* Capacidade de traballo: avaliarase o esforzo e a dedicación posta na realización das actividades na clase. Valorarase a actitude de interese, aproveitamento do tempo dispoñible e variedade de producións.

* Traballo en equipo: avaliarase a capacidade de adaptación a un grupo de traballo, evitando personalismos e responsabilizándose das tarefas propias. Valorarase a actitude de flexibilidade e responsabilidade na consecución do traballo encomendado ao grupo.

* Actitude xeral: avaliarase a capacidade de relación co resto de individuos do grupo e a súa actitude coa materia. Valorarase a corrección nas formas e o respecto ás normas da aula. Ditas normas se darán a coñecer ao alumno, así como os aspectos que o profesor recollerá na ficha de cada un deles.

Estes indicadores son unha referencia básica para cualificar as actividades realizadas polos alumnos e o profesor utilizará os rexistros recollidos nas rúbricas co fin determinar o nivel de adquisición dos estándares.

A) TRABALLO persoal ou tarefas do alumno:

En cada avaliación o alumno terá que facer unha serie de traballos que indicarán o nivel de adquisición dos procedementos e contidos impartidos na mesma.

Cada actividade poderá obter unha cualificación máxima de 10 puntos. Se o alumno desexa mellorar a cualificación poderá repetir a actividade pola súa conta. Considerarase como válida a nota máis alta das obtidas. Valorarase, de forma significativa, a entrega das actividades nos prazos e datas previstos. No caso de entregar o traballo fora do prazo:

- Se o traballo é entregado na mesma semana pero non o día de entrega será cualificado sobre 7 puntos.
- Fora da semana de entrega pero dentro da avaliación será cualificado sobre 5 puntos.
- Fora da avaliación sobre 4 puntos.

A media de todas as actividades realizadas nunha avaliación será a cualificación correspondente a este apartado, nesa avaliación. En caso de que unha das actividades sexa de máis envergadura e conte máis para a media, o profesor avisarao

ao formular a proposta de traballo.

C) PROBAS ESPECÍFICAS.

Nesta materia as probas son un elemento clave para valorar a adquisición de certa clase de contidos. Serán un resumo dos contidos que se consideran necesarios para que os alumnos poidan interpretar a nova información.

Realizarase un mínimo dúas probas por avaliación e será necesario que o alumno obteña unha cualificación positiva nos estándares básicos para que poida ser tida en conta e aprobar a avaliación.

Ao final do curso realizarase unha avaliación sumativa que integre os datos proporcionados pola avaliación inicial e a avaliación continua e que permita unha valoración global do progreso realizado polo alumno na consecución das capacidades sinaladas nos obxectivos xerais do ciclo e os específicos de cada un dos cursos.

RECUPERACIÓN.

Transcorrida cada avaliación, propoñeranse as correspondentes actividades de reforzo para os alumnos/as que non superasen a mesma. Recuperarase soamente aqueles estándares que non fosen superados. Aquel es que se superaron, manteranse superados. Poderase realizar unha exame de recuperación global referido aos contidos non superados. Así mesmo, poderían repetir a totalidade ou parte dos exercicios e actividades realizados durante a avaliación.

Avaliación final

Aqueles alumnos ou alumnas que non superen a materia cada trimestre, poderán recuperar a cun exame final no mes de maio. O exame final de maio serve para que o alumno teña unha nova oportunidade de recuperar a materia pendente. O exame estará estruturado de tal forma que permita ao alumno realizar a parte do exame que corresponda á parte da materia que ten pendente. Poderá examinarse: De estándares pendentes de só unha avaliación, de dous ou das tres (segundo o caso).

A proba final estará deseñada de acordo aos obxectivos e tratando de determinar se o alumno domina os mínimos fixados a través dos estándares básicos de cada avaliación.

Avaliación extraordinaria

PROBA EXTRAORDINARIA

A proba extraordinaria será realizada por todos aqueles alumnos/as que non superasen todos os estándares de logros nas probas de maio. Só terán que presentarse a aqueles non superados. Ademais de presentarse a unha proba escrita, deberán presentar unha serie de actividades debidamente cumprimentadas en tempo e en forma, dadas polo profesor da materia en xuño no Programa de reforzo, Valorarase a súa presentación cun 15% do total da nota.

O alumno ten os materiais necesarios para preparar a proba na aula virtual e material de ampliación no blogue da materia.

No caso de que o alumno non demostre a adquisición dos mínimos e obteña novamente a cualificación de Suspenso no mes de Setembro ten máis oportunidades de recuperar a materia na convocatoria de pendentes.

1.2 Criterios de cualificación

Criterios de cualificación	
Especificados con claridade no punto 4 da programación.	
APLICACIÓN DOS ESTÁNDARES E CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN DO ALUMNO	
Cualificación de cada estándar	Se o procedemento é unha proba obtemos a cualificación do estándar directamente esta. Si se fixese máis dunha proba faríamos a media.
segundo o procedemento	Se o procedemento de avaliación é o traballo persoal, a cualificación obtida será a media das cualificacións obtidas no estándar en cada traballo proposto no que se traballe dito estándar.

de avaliación :	
Probas 70%	<ul style="list-style-type: none"> As preguntas do exame estarán deseñadas tendo como referencia os estándares sinalados nas unidades a cualificar . Para ter aprobado o exame o alumno ten que ter aprobados o estándar ou estándares básicos dos que se examina en dita proba. Da proba obtemos o nivel de adquisición de cada estándar traballado aplicando os criterios recollidos na planificación de cada unha das unidades.
Traballos prácticos 30%	<ul style="list-style-type: none"> Os traballos valorarán o estándar ou estándares sinalados na unidade correspondente. A cualificación final do estándar a obtemos facendo a media en todas as notas obtidas nos traballos nos que se introduce o estándar. A nota final do traballo a obtemos tendo en conta a nota dos estándares traballados respectando o peso de cada estándar recollido na unidade. É necesario ter aprobados os estándares básicos utilizados no traballo para aprobado. Cada traballo plantexado traballará varios estándares todos eles sinalaranse na rúbrica de corrección do traballo. Cando o profesor propoña un traballo máis complexo ou laborioso, este poderá contar o dobre (incluso o triple se fose necesario) que o resto dos traballos propostos. Se así fose, o profesor deberá explicar os cambios na cualificación ao alumno ao propoñer o traballo. A cualificación final do estándar a obtemos facendo a media en todas as notas obtidas nos traballos nos que se introduce o estándar.
Aclaracións:	
Modo de cualificación de traballos para aplicar os estándares:	O profesor utilizará unha rúbrica para a corrección de cada traballo proposto. En dita rúbrica anotará os estándares traballados e a puntuación que corresponde a cada un de eles. A nota do traballo configúrase respectando o valor asignado a cada estándar na unidade.
<ul style="list-style-type: none"> Se o alumno desexa mellorar a cualificación poderá repetir a actividade pola súa conta. Considerarase como válida a nota máis alta das obtidas. Valorarase, de forma significativa, a entrega das actividades nos prazos e datas previstos. No caso de entregar o traballo fora do prazo: <ol style="list-style-type: none"> Se o traballo é entregado na mesma semana pero non o día de entrega será cualificado sobre 7 puntos. Fora da semana de entrega pero dentro da avaliación será cualificado sobre 5 puntos. Fora da avaliación sobre 4 puntos. 	
Recompilación dos criterios de cualificación que o alumno debe coñecer :	
<ol style="list-style-type: none"> Necesaria a obtención de cualificación positiva nos estándares das probas específicas realizadas para ser cualificado positivamente. Necesario ter cualificados positivamente os estándares dos traballos que realicen para obter unha cualificación positiva neles. Valorarase, de forma significativa, a entrega das actividades nos prazos e datas previstos. No caso de entregar o traballo fora do prazo: <ul style="list-style-type: none"> Se o traballo é entregado na mesma semana pero non o día de entrega será cualificado sobre 7 puntos. Fora da semana de entrega pero dentro da avaliación será cualificado sobre 5 puntos. Fora da avaliación sobre 4 puntos. (sempre baixo o criterio do profesor, no caso de existir causa xustificada, o profesor pode decidir manter o criterio corrección normal, sobre 10 puntos) <p>1. alumno pode repetir os traballos ou actividades as veces que desexe, sempre se lle terá en conta para realizar a nota media, a cualificación máxima obtida.</p>	

2. O alumno será avaliado tendo en conta os criterios reflectidos na táboa anterior.
3. A actitude mostrada polo alumno durante a realización dos traballos propostos será parte importante da cualificación obtida no seu traballo persoal segundo a seguinte táboa.

De acordo coa normativa, aplicaranse os procedementos previstos nas programacións didácticas para a avaliación continua de todo o alumnado. Casos particulares :

1. Cando un alumno falte de xeito xustificado a unha proba de avaliación, o profesor da materia determinará o procedemento e o momento para avaliar os estándares de aprendizaxe correspondentes á devandita proba, procurando sempre facilitar a reincorporación do alumno ao ritmo normal da clase. Noutras palabras, o profesor decidirá que procedemento de avaliación é o mellor para garantir a continuidade da avaliación do alumno: pódese avaliar ao alumno cunha proba semellante á que realizaron os seus compañeiros; pódese arbitrar un procedemento de avaliación distinto para os mesmos estándares ou ben pódese considerar máis axeitado unificar o contido da proba realizada co de outro instrumento de avaliación previsto para máis adiante.

2. Cando un alumno falte de xeito inxustificado a unha proba de avaliación, entenderase que renuncia a dar conta da súa competencia en relación cos estándares avaliados pola proba e, polo tanto, a cualificación da proba será a que corresponda a un exame en branco ou non presentado. Continuarase co proceso de avaliación segundo o establecido na Programación.

3. No caso de que un alumno falte durante unha temporada longa e perda varias probas de avaliación, o titor encargarse de coordinar a temporalización destas probas coa xunta de avaliación, para evitar a coincidencia de moitas delas no mesmo día. O profesor informará ao alumno dos traballos que son imprescindibles por traballar estándares básicos e este terá que realizarlos puntuando estes sobre 10 aínda que estén entregados fora de prazo (sempre que a causa das faltas de asistencia teña xustificación ou o profesor así o considere). Sempre existe a posibilidade dunha adaptación en metodoloxía, actividades...adaptando a forma de traballo ás circunstancias específicas do alumno, aínda se estas son transitorias.

4. No suposto de que, por falta de tempo (por unha incorporación tardía ao centro ou por unha ausencia longa), non sexa posible aplicar os criterios e procedementos previstos na programación, o profesor da materia aplicará o procedemento de avaliación extraordinario que teña determinado na programación didáctica para estes casos, co fin de que o alumno poda demostrar que acadou o grao suficiente de adquisición das competencias e que superou os obxectivos previstos. Se a imposibilidade de aplicar a avaliación continua afecta a varias materias, o titor coordinará a temporalización destes procedementos de avaliación coa xunta de avaliación.

No caso do punto 4 o departamento de debuxo:

O alumno fará unha proba que terá como referencia os estándares básicos da materia e os criterios de avaliación directamente asociados a estes, e terá que presentar os traballos necesarios para acceder ao 100% da nota (recordemos que o 70% correspondería as probas específicas e un 30% a traballos de aplicación).

No caso de que fose necesario (sempre estudando o caso particular) o profesor poderá adaptarse, se fose conveniente, facendo unha variación da porcentaxe das cualificacións como medida de adaptación. Podería facer ao alumno soamente probas escritas prescindindo así do 30% adxudicado aos traballos, sendo neste caso o 100% da puntuación asignado aos contidos conceptuais.

Co fin de facilitar o desenvolvemento das capacidades programadas nos obxectivos e facilitar a realización das probas o Xefe/a do departamento de debuxo proporcionará ao alumnos o material deseñado para a convocatoria de pendentes. O alumno pode encontrar todo o material necesario para a realización da proba colgado na aula virtual do centro. En cada tema encontrará: Un esquema resumen; os apuntes necesarios para preparar a proba e as presentacións utilizadas polo profesor nas explicacións de aula. O alumno conta ademais cun blogue no que aparece todo o material complementario necesario para unha comprensión máis profunda dos conceptos básicos que ten que dominar.

1.3 Criterios de promoción

Criterios de promoción

2. Indicadores de logro para avaliar o proceso do ensino e a práctica docente.

ASPECTO QUE SE AVALÍA: PLANIFICACIÓN		
<p>Compete ao profesor avaliar ao alumno pero tamén debe avaliar o proceso de ensino e a práctica docente. Para tal fin, é necesario manter un diario de clase na que se toman datos semanais sobre o desenvolvemento da clase: obxectivo proposto, actividades realizada, avaliación das destrezas traballadas polos alumnos, reforzo previsto. A análise e reflexión sobre as notas que se toman semanalmente permítenos saber o que funciona e o que hai que cambiar, mellorar ou reforzar durante máis tempo.</p>		
Indicadores	Valoración	Propostas de mellora
Materialízanse as propostas de mellora recollidas na memoria do curso precedente		
Realízase unha avaliación inicial e reaxústase a programación		
Utilízanse sistematicamente instrumentos variados de recollida de información		
Redeseñanse as actividades de aprendizaxe para melloralos contidos		
Utilízanse diferentes técnicas de avaliación atendendo a diversidade do alumnado		
ASPECTO QUE SE AVALÍA: MOTIVACIÓN DO ALUMNADO		
Indicadores	Valoración	Propostas de mellora
1. Proporciona un plan de traballo ao principio de cada unidade.		
2. Plantexa situacións que introduzan a unidade (lecturas, debates, diálogos...).		
3. Relaciona as aprendizaxes con aplicacións reais eou coa súa funcionalidade.		
4. Informa sobre os progresos acadados e as dificultades atopadas.		
5. Relaciona os contidos e as actividades cos intereses do alumnado.		
6. Estimula a participación activa dos estudantes en clase.		
7. Promove a reflexión dos temas tratados.		
ASPECTO QUE SE AVALÍA: DESENVOLVEMENTO DO ENSINO		
Indicadores	Valoración	Propostas de mellora
1. Resume as ideas fundamentais discutidas antes de pasar a unha nova unidade ou tema		

con mapas conceptuais, esquemas...		
2. Cando introduce conceptos novos, relaciónaos, se é posible, cos xa coñecidos; intercala preguntas aclaratorias; pon exemplos...		
3. Ten predisposición para resolver dúbidas e ofrecer asesorías dentro e fóra das clases.		
4. Optimiza o tempo dispoñible para o desenvolvemento de cada unidade didáctica.		
5. Utiliza axuda audiovisual ou de outro tipo para apoiar os contidos na aula.		
6. Promove o traballo cooperativo e mantén unha comunicación fluída cos estudantes.		
7. Desenvolve os contidos dun xeito ordenado e comprensible para os alumnos.		
8. Plantexa actividades que permitan acadar os estándares de aprendizaxe e as destrezas propias da etapa educativa.		
9. Plantexa actividades grupais e individuais.		

ASPECTO QUE SE AVALÍA: SEGUIMIENTO E AVALIACIÓN DO PROCESO DE ENSINO-APRENDIZAXE

Indicadores	Valoración	Propostas de mellora
1. Realiza a avaliación inicial a principio de curso para axustar a programación ao nivel dos estudantes.		
2. Detecta os coñecementos previos de cada unidade didáctica.		
3. Revisa, a cotío, os traballos propostos na aula e fóra dela.		
4. Proporciona a información necesaria sobre a resolución das tarefas e o xeito de melloralas.		
5. Corrixe e explica de forma habitual os traballos e actividades dos alumnos e dá pautas para a mellora das súas aprendizaxes.		
6. Utiliza criterios de avaliación abondo, que atenda de xeito equilibrado a avaliación dos diferentes contidos.		
7. Favorece os procesos de autoavaliación e coavaliación.		
8. Propón novas actividades que facilite a adquisición de obxectivos cando estes non teñan sido acadados suficientemente.		
9. Propón novas actividades de máis nivel cando os obxectivos teñan sido acadados con suficiencia.		
10. Utiliza diferentes técnicas de avaliación en función dos contidos, o nivel dos estudantes, etc.		
11. Emplea diferentes medios para informar dos resultados aos estudantes e ás familias.		

3. Organización das actividades de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes

Actividades de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes

Como vimos xa en apartados anteriores da programación se o alumno obtén unha cualificación negativa nas convocatorias de abril e maio, ten a posibilidade de recuperar a materia a través das convocatorias de pendentes.

Unha vez que a materia forma parte das pendentes o alumno ten dúas posibilidades:

1. Existe a posibilidade de recuperar a materia pendente mediante probas trimestrais. O centro fixará un calendario aproximado para a realización de ditas probas, unha por avaliación, para facilitar ó alumno a recuperación da materia e que poda illa recuperando de forma compartimentada.
2. O alumno poderá recuperar a materia nunha proba final no mes de maio/xuño (no caso de realizar as probas por avaliación e ter obtida cualificación de suspenso poderá igualmente presentarse á proba de xuño).

O primeiro que ten que facer o alumno cunha materia pendente é poñerse en comunicación co xefe de departamento e así poderán establecer con claridade o proceso de recuperación da materia pendente e o profesor indicará e proporcionará ao alumno o material necesario.

Como en setembro, as probas serán como referencia os estándares básicos definidos na programación de referencia e serán corrixiadas de acordo cos criterios de cualificación correspondentes.

A cualificación obtida polo alumno será a nota numérica obtida na proba correspondente no caso de o alumno se presentase á proba de xuño ou a media aritmética das cualificacións obtidas en cada unha das probas, no caso de que o alumno decidise presentarse ás probas por avaliación.

O departamento de debaixo asigna a un profesor que leve cada nivel de pendentes supervisado polo xefe de departamento que será o encargado de proporcionar o material necesario para traballar. O profesor que leva aos pendentes dun determinado nivel será determinado polos seguintes criterios:

- Levar a materia do curso seguinte
- Haber dado clase aos alumnos o ano anterior (isto é moi importante para determinar o punto de partida e levar un seguimento mellor dos progresos do alumno)

O profesor que se encargue dos pendentes dun determinado nivel, proporcionará aos alumnos o material necesario para a realización de traballos e supervisará a realización dos mesmos. Entregará, recollerá e corrixirá os mesmos, realizará e corrixirá as probas e atenderá aos alumnos reservando unha porción horaria dentro da súa xomada semanal na que lle sexa posible atenderlos (podería ser na propia clase se existe a posibilidade o durante un recreo xa que non está contemplada esta atención no horario lectivo ao estar os nenos nas clases durante o horario escolar).

A xefa de departamento organizará reunións para consensuar a elaboración das actividades de pendentes e deixará constancia da súa elaboración nas actas de departamento correspondentes. As actividades proporcionadas aos alumnos serán recollidas na carpeta de documentos do ano en curso creada no ordenador da aula de plástica.

O traballo deseñado para traballar cos alumnos pendentes constará de: Exercicios distribuídos por avaliacións nos que o alumno repasará os contidos e procedementos dos que vai ser avaliado. Ditos exercicios serán opcionais (o alumno poderá facelos ou non segundo decida pero se decide non facelos a nota máxima á que opta será de 6 puntos). Os exercicios serán entregados ao departamento antes da data do exame para dar tempo a súa corrección e que o profesor poida aclarar erros e dúbidas ó alumno. A nota obtida polo alumno se obtén aplicando as seguintes porcentaxes:

Probas deseñadas cos estándares básicos (unha por avaliación o proba final de xuño segundo decida o alumno)
= 80%

Traballos realizados polo alumno (parte para preparar a proba e parte para avaliar estándares básicos que cualifican contidos de carácter práctico que non poden ser avaliados na proba) = 20%

No caso de non ter realizado as tarefas encargadas polo departamento para preparar a proba, o 100% da cualificación será para a proba escrita. En calquer caso, será necesario ter aprobada a proba escrita para aplicar a porcentaxe que inclúe a realización de traballos preparatorios.

A redución aos estándares básicos, o cambio nos criterios de cualificación, o deseño de traballos preparatorios das probas e traballos prácticos cos que superar parte dos estándares básicos e as sesións de atención aos alumnos asíntexamos como medidas de reforzo que o noso departamento propón para aqueles alumnos que non puideron coa materia pola vía ordinaria.

4. Deseño da avaliación inicial e medidas individuais ou colectivas que se poidan adoptar como consecuencia dos seus resultados

Deseño da avaliación inicial

Recollido nos apartados 7.1 e 11 da programación.

Medidas individuais e colectivas

Recollido no apartado de : Medidas de atención á diversidade

5. Medidas de atención á diversidade

Medidas de atención á diversidade

Do mesmo xeito que en etapas educativas anteriores, no Bacharelato os alumnos presentan diferentes niveis de aprendizaxe en relación coa etapa de Educación Secundaria Obrigatoria; ademais, presentan tamén necesidades educativas daqueles alumnos que polas súas características físicas, sensoriais ou outras, non poden seguir da mesma forma o currículo da etapa, (minusvalías motóricas, sensoriais, etc.). Con todo, o tratamento que se concede á atención á diversidade na etapa de Bacharelato presenta unhas características diferentes que o concedido na Educación Secundaria Obrigatoria. Desta forma, neste nivel educativo diversidade fai referencia á necesidade de ser atendidas desde adaptacións de acceso, medidas concretas de material; se n chegar en ningún caso para tomar medidas curriculares significativas.

VÍAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

Aquelas medidas que non implican modificar substancialmente os contidos, é dicir que só requiren adaptacións referidas a aspectos que manteñen basicamente inalterable o currículo adoptado na materia pero que, se n estas actuacións, determinados alumnos e alumnas non progresarían.

A atención á diversidade dos alumnos e alumnas, no referente ás diferenzas individuais en capacidades, motivación e intereses, esixe que as materias curriculares posibiliten unha acción aberta dos profesores e profesoras, de forma que, tanto o nivel dos contidos como as formulacións didácticas, poidan variar segundo as necesidades específicas da aula. Os materiais configurarónse tendo isto en conta. Pretenden propoñer solucións coherentes tanto para aqueles grupos de alumnos con menor formación específica nestas áreas como para aqueles que tiveron a posibilidade de realizar estudos máis amplos.

A elaboración de materiais de forma diversa para a súa exposición, así como o uso de medios audiovisuais, tendo en conta alumnos con necesidades educativas, como son auditivas, motóricas, visuais...

No desenvolvemento da práctica docente haberán de terse sempre presentes os principios básicos que conflúen na idea nuclear de que a educación é un proceso de construción no que, tanto o profesor como o alumno deben lograr a adquisición, pola parte do alumno, de aprendizaxes significativas. Para que isto sexa posíbel nunca se debe esquecer un dos principios básicos da educación : a "individualización ", educase a persoas concretas, en contextos concretos e con características e capacidades propias. De maneira que, para dar resposta ás necesidades que se plantexen na aula a programación planificada nun Primeiro momento haberá de adaptarse naqueles ámbitos que non alteren aspectos básicos do currículo, desta maneira, o proceso de ensino consigue dar resposta ás diferenzas existentes entre

os alumnos modificando a metodoloxía, a secuenciación dos contidos, a forma de agrupamento na aula, as actividades etc....

Por outra banda, non pode esquecerse a importancia da aplicación dos procedementos de avaliación que permitirá determinar tanto o grao de progreso acadado polo alumno como as dificultades que podan plantexarse e, desta forma, poderase axustar a intervención pedagóxica ás necesidades dos alumnos.

Unha vez detectada a deficiencia ou o erro pode reconducirse a acción educativa en aqueles aspectos que non incumban aos básicos do currículo.

As aulas son un reflexo da diversidade da sociedade actual e das diferenzas propias dos individuos que integran os distintos colectivos. O recoñecemento da diversidade nas habilidades e expectativas de alumnos e alumnas constitúe un principio fundamental que debe rexer a acción educativa no ensino básico, cuxa finalidade é asegurar a igualdade de oportunidades de todos os alumnos ante a educación, e poñer os medios para evitar o fracaso escolar e o risco de abandono do sistema educativo. A atención á diversidade enténdese como o conxunto de actuacións educativas dirixidas a dar resposta ás diferentes capacidades, ritmos e estilos de aprendizaxe, motivacións e intereses, situacións sociais, culturais, lingüísticas e de saúde do alumnado. Estas medidas oríntanse a alcanzar os obxectivos e as competencias establecidas para a ESO e réxense polos principios de calidade, equidade e igualdade de oportunidades, normalización, integración e inclusión escolar, igualdade entre mulleres e homes, non discriminación, flexibilidade, accesibilidade e deseño universal, e cooperación da comunidade educativa.

As medidas de atención á diversidade deben atender ao principio de INCLUSIÓN EDUCATIVA, que supón recoñecer a lexitimidade das diferenzas de todas as persoas, asumíndoas como un valor que enriquece o contexto educativo. A educación incluíva é aquela que adapta os sistemas e estruturas da escola e dos proxectos educativos para satisfacer as necesidades dos alumnos con necesidades especiais de apoio educativo. Este principio parte da premisa de que todos os estudantes, sexa cal for a súa condición particular, poden aprender a condición de que a súa contorna educativa ofrezca condicións necesarias de acceso e outorgue experiencias de aprendizaxe significativas para todos.

6. Concreción dos elementos transversais que se traballarán no curso que corresponda

Elementos transversais que se traballarán

TRATAMENTO DE FOMENTO DA LECTURA E COMPRENSIÓN LECTORA

A través das clases o profesor tratará de despertar a curiosidade e o interese do alumno polo mundo da arte e lle proporcionará a bibliografía suficiente para satisfacer dita curiosidade.

Fomarán parte de dita bibliografía, por unha banda libros de consulta e ampliación sobre os coñecementos impartidos na materia e por outro lado, libros que o departamento considere oportunos e interesantes segundo as propostas de traballos que se fagan aos alumnos: tratados específicos; lecturas entretidas que falen do mundo da arte de xeito tan xencial pero que podan despertar certos intereses no alumno; lecturas que permitan o coñecemento do contexto histórico de certos momentos artísticos e que poden resultar imprescindibles co fin de comprendelos; biografías de artistas sobre os que se traballa na clase etc...

O departamento ten prevista a realización de traballos baseados na lectura de certos libros co fin de profundar nela e poder traballar sobre o feito de que os alumnos expresen ideas ou sentimentos a través de imaxes xeradas por se mesmos.

O fomento da lectura dende a materia que nos ocupa é relativamente sinxelo si se logra despertar nos alumnos o interese polo coñecemento e comprensión profunda dos artistas, as súas obras e o contexto que os xera.

Outra das formas de noso departamento de fomentar a lectura pasa por unha colaboración moi estreita coa biblioteca escolar. Durante o curso, o departamento de debuxo colabora en moitas iniciativas que saen da biblioteca. Realizamos así

traballos para conmemorar o día do libro ou para promover a lectura en xeral (ano do cómic, mes da novela negra...) o noso departamento traballa tamén en colaboración co departamento de normalización lingüística facendo actividades que teñen como fin defender a nosa lingua, anualmente, colaboramos co departamento de normalización facendo un concurso de fotografía que ten como telón de fondo a nosa comarca, a elaboración dun calendario escolar para utilizar no centro e actividades que van xurdindo.

Desde as materias do departamento colaboramos no plan lector do centro, traballando coas seguintes recomendacións:

- Activar coñecementos previos e presuposicións antes da lectura.
- Traballar a lectura en voz alta.
- Necesidade de reler os textos as veces necesarias
- Elaborar glosario básico de temas específicos da materia
- Elaborar listados de conceptos non comprendidos.
- Usar o dicionario.
- Ensinar a seleccionar ou subliñar o mais relevante de cada apartado ou parágrafo (palabras clave).
- Ensinalos a analizar os recursos tipográficos para comprender mellor a organización do texto.
- Ensinar a xeneralizar/englobar unhas ideas noutras.
- Resumos, esquemas, mapas conceptuais...
- Recomendar lecturas.
- Usar a B E.
- Traballar con diferentes tipos de texto cuxa dificultade se vaia incrementando ao longo da ESO.
- Reducir a aprendizaxe memorística.
- Que o alumno reelabore coas súas palabras a distinta información recibida .
- Ensinar a diferenciar os feitos das opinións.
- Dar opinión persoal sobre a lectura dun texto/narración...axeitado ao seu nivel.
- Dar opinión persoal sobre lectura de obras, narracións orais...axeitadas ao seu nivel.

TRATAMENTO DE FOMENTO DAS TIC.

Para o departamento de debuxo quizás o máis importante para o fomento das TIC é o feito de que os alumnos comprendan que as novas tecnoloxías proporcionan ferramentas de gran valor á hora de crear e tratar imaxes e á hora de buscar información que precisan para elaborar traballos. O fomento das TIC é algo sinxelo de lograr na materia que nos ocupa xa que, na actualidade forma parte do currículo da mesma.

A intención do departamento neste aspecto é que os alumnos comprendan que, aínda que as ideas xorden deles do xeito máis sinxelo (este é o proceso máis importante da creación e por iso é fundamental que o comprendan) as posibilidades de xerar imaxes ou buscar información con medios informáticos é enorme.

Dende a materia que nos ocupa procuraremos:

- que os alumnos coñezan os programas de debuxo máis importantes (programas de tratamento de imaxes: photoshop, Gimp, Corel draw, Draw) e que consigan crear imaxes utilizándoos. Para iso, algúns dos traballos que se propoñen no curso deberán entregarse en soporte dixital (cartel contra a violencia de xénero, postais de nadal...)

-Que para facer os traballos propostos os alumnos accedan a internet desde o centro co fin de buscar información necesaria para a elaboración dos mesmos ou de encontrar imaxes que sexan útiles e que coñezan os límites da utilización das imaxes que baixan de Internet;

- Trataremos tamén de que o alumno coñeza os traballos de animación máis recentes e mostrarlles a existencia dos programas de animación e de creación 3D máis importantes.

-Buscaremos que o alumno traballe as competencias dixitais desde todos os bloques de contidos, tamén desde o de debuxo técnico, dándolles a coñecer programas sinxelos nos que aplicar este tipo de contidos (xeoxebra, sketchup...)

O traballo na aula de informática é sobre todo importante para que os alumnos se familiaricen co uso de algúns dos

programas citados pero, tanto o seu coñecemento como a visita as webs máis interesantes farémolas a través do canón da aula ou, se o visionado ou a interactividade dalgunha de elas así lo precisase, na pizarra dixital.

Os alumnos de primeiro da ESO traballarán as veces na aula cos ordenadores do proxecto Abalar, que xa teñen instalados os programas de software libre cos que traballaremos (Gimp e xeoXeбра).

EDUCACIÓN CÍVICA É PREVENCIÓN DA VIOLENCIA.

Neste apartado é moi importante que, a través da materia, atopemos a forma de proporcionar aos alumnos os valores que sustentan a vida en común e a cohesión social; Tamén aqueles valores que favorecen : A liberdade persoal, a responsabilidade, a solidariedade, igualdade, respecto...en definitiva, todos aqueles aspectos que constitúen a base dunha vida en sociedade.

Neste sentido, a nosa materia, ademais de crear un ambiente de traballo no aula de aceptación, respecto e confianza que axude ao alumno a construír unha imaxe positiva de si mesmo e propoñer actividades ou traballos en grupo co fin de crear espazos próximos de convivencia deseña actividades nas que traballa de forma específica contidos deste elementos transversal.

por exemplo:

- Realización dun traballo contra a violencia de xénero, exposición dos traballos realizados polos alumnos o día 25 (o departamento colabora ademais co concello de Ribadavia, prestando traballos de anos anteriores para que sexan expostos pola localidade. Para a realización deste traballo prepárase aos alumnos coa visualización de contido audiovisual, realización de debates... e proporcionaselles material para que reflexionen sobre o tema antes de realizar o traballo.
- Día da muller traballadora: O departamento colabora coa biblioteca na realización deste traballo e involucra ao alumnado no mesmo. Trátase de elixir unha figura feminina e estudar o seu traballo, o que este supuxo na historia e, na maioría dos casos, o que a limitou a súa condición de muller.
- Día da paz: O departamento colabora en actividades para conmemoralo.
- Actividades extraescolares: Planificadas tamén para xerar espazos novos de convivencia (viaxes, visitas a museos..)

E todas aquelas actividades que xurdan no curso e que sirvan para traballar os aspectos que forman parte deste contido transversal.

EMPRENDEMENTO:

Trátase aquí de adquirir destrezas e habilidades necesarias para conseguir un obxectivo proposto. De adquirir conciencia do obxectivo e planificar o modo de logralo.

Sempre que desde esta materia queiramos deseñar propostas de traballo que desenvolvan estes aspectos, as nosas actividades e propostas terán que traballar os seguintes ámbitos:

Capacidade de análise do alumno, capacidade de planificación e execución das fases de traballo, capacidade de superación dos problemas técnicos que aparecen durante a execución e de atopar novas vías, habilidades para traballar en grupo e desenvolvemento da creatividade e da imaxinación para a procura de solucións e alternativas. A gran maioría das propostas do departamento traballan estes aspectos. Podemos dicir entón que desde a materia que nos ocupa traballamos aspectos básicos deste elemento transversal que está directamente relacionado co desenvolvemento da capacidade de sentido da iniciativa e espírito emprendedor.

Debemos traballar polo tanto: Creatividade, imaxinación, autoconecemento e autoestima, aspectos estes reflectidos nos diversos apartados da programación

7. Actividades complementarias e extraescolares

Actividades complementarias e extraescolares

O departamento de debuxo participa e organiza bastantes actividades extraescolares cos alumnos da ESO. Algunha de

elas incorporáanse ao currículo e toman forma de traballos a través dos cales estudamos os contidos básicos da materia: Carteis contra a violencia de xénero, postais de nadal, elaboración da axenda escolar, cartel das letras galegas, concurso fotográfico sobre o Ribeiro, elaboración da pancarta do correlingua, colaboración na realización da revista escolar....

Por outra banda, é intención do departamento de debuxo, realizar unha visita cultural especialmente dedicada aos alumnos da ESO. O que se pretende é realizar una visita a algún dos museos que temos na comunidade (Ourense, Vigo, Coruña ou Santiago). Antes de organizar a visita o departamento estuda a programación de cada un deles e decide a visita (sempre tendo en conta as exposicións que ofertan os museos e como se axustan estas á programación, a os aspectos nos que o departamento que profundar).

Ao longo do presente curso a visita irá tomando forma e quedará constancia nas correspondentes actas do departamento e na memoria final do curso de xeito moito mais detallado así como das actividades extraescolares anteriormente citadas (concurso fotográfico, de postais, de carteis...),

8. Mecanismos de revisión, avaliación e modificación das programacións didácticas en relación cos resultados académicos e procesos de mellora

Mecanismos de revisión, avaliación e modificación da programación

Sería convinte que unha vez ao trimestre se realizase un estudio de seguimento das programacións didácticas, quedando os resultados obtidos recollidos en acta de reunión do departamento

